

**КРОЗ
ВЕКОВЕ**

**ПРЕ СТО
ГОДИНА**

Из разних старих стра-
них листова доносимо
кратке занимљиве ве-
сти објављене тачно пре
сто година: у октобру
1864.

Француска. У граду
Лориану био је извр-
шен опит са електрич-
ном светлошћу и то у
присуству комисије ко-
ју је сазвао поморски
префект. Светлост је
била толико јarka и жар-
ка да је гњурац, који

се шест метара спустио
у воду, могао да разли-
кује десете делове на
температурној скали спу-
штеној до њега.

Италија. Двојица на-
учника конструисали су
нов тип мотора засно-
ваног на експлозији сме-
ше ваздуха и заљави-
вог гаса. Сама експо-
зија одвија се без шу-
ма и не представља ни-
какву опасност. Маши-
не конструисане на о-
вом принципу могу се
применити на паробро-
дима и локомотивама.

Мађарска. Два тех-
ничара у граду Офен
изумели су средство
помоћу кога се хлеб
може чувати у магаци-
нима 10, 20, па чак и
100 година.

Француска. Богате
Мексиканке замениле су
блиставе брилијанте ин-
сектима „кукухо“. На
заседању Француске а-
кадемије наука знаме-
нити природњак госпо-
дин Пастер приказао је
колекцију ових инсекта-
та које су му послали
из Мексика. Изведени
опит доказао је да је
дан инсект зрачи до-
вољно светлости да би
се при њој могло чита-
ти. На свету нема бри-
лијанта који би сво-
јом бојом, чистоном и
блеском био раван овим
бубама.

Медицински часопис
нас обавештавају да је
г. Фурније на заседању
Академије приказао ве-
штачко „грло од гута-
перке“ из кога се по-
моћу педала могу из-
извући звуци слични
људском гласу.

У ОВОМ БРОЈУ: Када се у-
друже шипар и слон. Сул-
шан Малија ошкрива Аме-
рику. Човек — то је њејово
име. Како је прогађа нај-
скућња слика. Занимљиво-
сти са олимпијада. Весели.

Ripley's - Веровали или не!

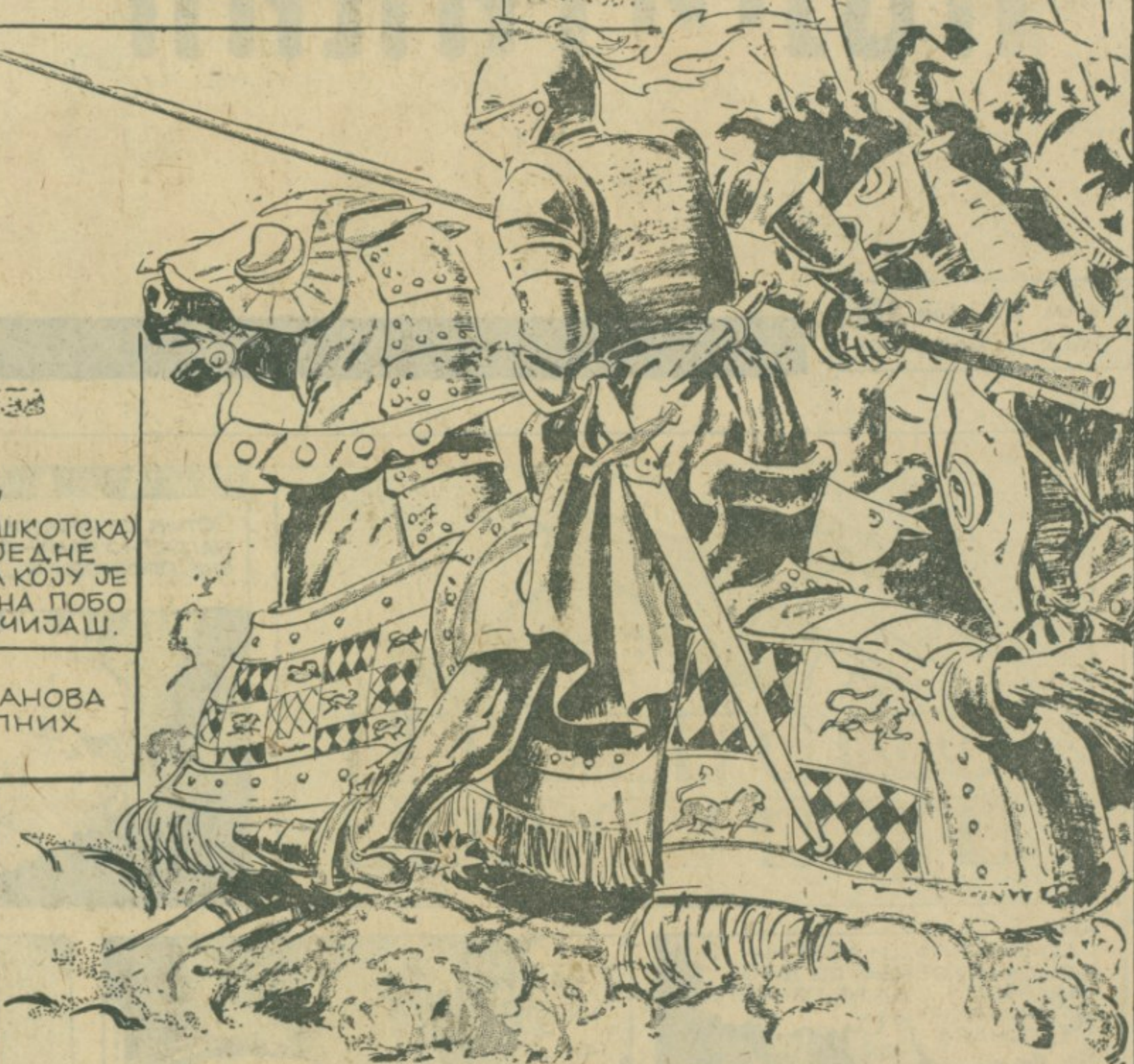
**СЕР
ВИЛИЈАМ ФРЕНКЛЕНД**

БИО ЈЕ ПОСЛАНИК ЗА ОКРУГ ТЕРСК (ЕНГЛЕСКА) — ИСТО МЕСТО У ПАРЛАМЕНТУ ЗАУЗИМАЛО ЈЕ 13 ЧЛАНОВА ЊЕГОВЕ ПОРОДИЦЕ ИЗАБРАНИХ НА 50 УЗАСТОПНИХ ИЗБОРА (1627-1880) © 1961. King Features Syndicate, Inc. World rights reserved. 1-29

**СТАРИ
ЈАВОР,**

У КОРСТОРФИНУ (ШКОТСКА) ИЗРАСТАО ЈЕ ИЗ ЈЕДНЕ ДРЖАЉИЦЕ ОД БИЧА КОЈУ ЈЕ ЈОШ ПРЕ 350 ГОДИНА ПОБО У ЗЕМЉУ НЕКИ КОЧИЈАШ.

СЛЕПИ РАТНИК

ЧЕШКИ КРАЉ ЈОВАН (1296-1346) НАСТАВИО ЈЕ ДА ВОДИ СВОЈЕ ТРУПЕ У БОРБАМА

ЧАК И КАД ЈЕ ПОТПУНО ОСЛЕПЕО.

ИЗГУБИО ЈЕ ВИД 1340 ГОДИНЕ, АЛИ ЈЕ И ДАЉЕ УЧЕСТВОВАО У РАТОВИМА СВЕ ДОК 26. АВГУСТА 1346. ГОДИНЕ НИЈЕ ПОГИНУО У БИЦИ КОД КРЕСИЈА.

ГРАДИК КАЛИМНОС У ГРЧКОЈ ИМА ПОЛОВИНУ КУЋА ОБОЈЕНИХ БЕЛО, А ПОЛОВИНУ ПЛАВО — БОЈАМА ГРЧКЕ ЗАСТАВЕ

САМО ЈЕЖ

Британски научници дошли су до закључка да је за борбу против пужева најефикасније употребити жежеве. Због тога је било одлучено да се у један шумски резерват пусти хиљаду пари жежева. Одлуку је било лако донети, али не и спровести, јер се појавила нова тешкоћа: како код жежева утврдити пол. Шумари су се обратили за помоћ зоолозима. Њихов одговор је гласио: „Једини ко без погрешке може да препозна жежицу је — жеж“.

ИЗГУБЉЕН БОЈНИ БРОД

Људи губе упаљаче, шешире, ташне, кишобране. Догађа се да изгубе и крупније ствари. Међутим, звучи невероватно да се може изгубити и већи предмет: дугачак преко 230 метара од око 30.000 бруто регистарских тона.

У помоћ је дошао још један реморкер којим је командовао чувени капетан Паркер. Трагање је трајало још три дана, али је све било узалуд. Сао Паоло се није могао наћи. Најзад је из дирекције компаније из Лондона дошло наређење да се обустави тражење највећег „предмета“ који је икада изгубљен.

СВЕЋА У БЕСТЕЖИНСКОМ СТАЊУ

На питање да ли свећа може да гори у бестежинском стању, велики Ајнштајн одговорио је негативно.

Недавно је швајцарски физичар К. Клазијус из Цириха у лабораторијским условима проверио веродостојност ове хипотезе. Његови опити су показали да се у бестежинском стању пламен свеће не гаси, већ само мења свој облик: постаје округло и добија сиви одсај што смањује јачину светлости.

МЕРМЕРНИ ПАЦИЈЕНТ

За пет векова постојања скулптуру су често селили с места на место и, као што су показали рендгенограми, приликом тих сељакања нису увек биле предузете све потребне мере опрезности. Прегледима се утврдило да је на рочито настрадава лева рука жене. Прсти на тој руци били су некад одбијени а затим веома вешто враћени на место помоћу танких металних шина.

Стручњаци су добили око четрдесет рендгенограма разних делова скулптуре и око деветдесет фотографија у боји појединих детаља. На приложеној фотографији види се рендгенолог како пре снимања поставља филм, а у доњем левом углу рендгенограм женине леве руке на коме се јасно виде места повреде и металне шине.

У Риму је помоћу рендгенских и гама-зракова извршено детаљно испитивање чувене Микеланђелове скулптуре „Пијета“. Циљ прегледа је био да се добију што тачније информације о стању скулптуре и могућности њеног превоза.

Реч је о бразилском бојном броду Сао Паоло наоружаном са 12 топова од 305 милиметара који је више од 20 година представљао понос бразилске ратне морнарице. Одмах после рата та стара и ислужена пловна јединица стављена је ван строја. У једном запећку луке Рио де Жанейро чекала је да се нађе неко ко ће је купити као старо гвожђе.

Најзад је британска Корпорација гвожђа и челика купила брод и почетком новембра 1951. године он је везан челичним кабловима за два велика реморкера, кренуо на своје последње путовање преко Атлантика.

Трећег новембра бура је усукмешала океан. Таласи су се као зидови рушили на телесину старог брода који је шкрипао. Крајем једног реморкера је оштећена и он је морао да напусти конавој и потражи помоћ у најближој азорској луци. Следећег дана пукао је један од два кабла

којима је бојни брод био причвршћен за други реморкер, а у току ноћи прекинуо се и други кабл, тако да је Сао Паоло остао сам на пучини, без посаде. Капетан реморкера морао је пажљиво да маневрише како се не би сударио са старим бродом. Кроз завесе пљуска који је лио, Сао Паоло се више није могао видети. Када се разданило од бојног крсташа више није било никаквог трага.

Капетан је одмах обавестио Гибралтар и затражио помоћ једне ескадриле британских ратних авиона. У више махова појављивао се зрачак наде: примећивани су обриси удаљених бродова. Међутим, то су увек били други бродови који су ишли својим путем.

Цео следећи дан и целу ноћ реморкер је уз помоћ пет авиона стрпљиво крстарио Атлантским океаном у потрази за изгубљеним бојним бродом. Није се могло веровати да би се таква гвоздена грдошја изгубила усред океана.

ЗА РАЗГОВОР ПОД ВОДОМ

Једна америчка фирма израдила је и пустила у продају уређај који омогућава гњурцима да између себе разговарају под водом. Уређај се састоји од емисионе станице причвршћене на резервоару са кисеоником коју гњурци носе на леђима, ларингофона — звучновибрационог пријемника — који се причвршћује непосредно на грло пливача и маске.

„Вотерком“ — како је назван овај уређај за подводну везу — појачава глас и одашиље звучне таласе у воду. Ти звуци могу се чути без икаквог посредника, само у

хом, на растојањима до 90 метара. Тежина „вотеркома“ износи око два килограма.

КАКО УМИТИ РЕКУ

За чишћење водених површина од нафте немачки стручњаци предлажу овај рецепт: по површини морске или речне воде распрска се смеша глине, цемента и неких хемикали

ја. Нафта која плива по површини прилепи се за честице ове смеше и пада заједно с њима на дно, а вода остаје чиста.

СЕДМОСПРАТНА СТАЈА ЗА КРАВЕ

Један холандски архитектор израдио је план за седмоспратну стају у коју би се истовремено могло сместити пет стотина крава. Пројект предвиђа снабдевање храном помоћу покретних трака као

и механичку мужу. Надгледање крава водиће се из централног бироа снабдевенног телевизијским камерама. Претпоставља се да ће се стајанац градити у Гронингену.

ДОГОДИЛО СЕ У...

... Иллиноису. Четири пуне године Мери Пајлерс, мајка шесторо деце, кришом је и потпуно сама правила један мали авион. Недавно је предузимљива мајка у двочасовном лету могла да својој поносној деци покаже дело својих руку.

... Њујорку. Двадесет четворогодишњи Вендел Крег поставио је један нов светски рекорд: за 183 часа он се 55.000 пута окренуо на рингишпиљу. Свој подвиг Крег је извео на Светској изложби у Њујорку.

... Сицилији. Шездесет осмогодишњи Леонардо Монако приредио је недавно сам себи погребну свечаност. Пред споменик који је поставио на месту где ће бити сахрањен, Монако је довео комплетан дувачки оркестар који му је одвирао све његове омиљене погребне песме. Стари Сицилијанац је приредио себи погребну свечаност због тога што — како је изјавио — није сигуран да ће му његови сродници и наследници приредити пристојну сахрану.

... Питсбургу. — Сви градски полицајци обавезно су морали бар једном да присуствују приказивању филма о дочеку „битлса“ у Сан Франциску да би знали шта их чека и како да се понашају кад „чупаве бубе из Ливерпула“ буду стигле у њихов град.

... Камберленду. Два јагњета, која су имала да замене угинуле потомке једне овце, „усвојила“ је друга тек пошто је довитљива фармерова жена и овцу и јагњад попрескала истим парфемом. Међутим, она сама морала је да се одрекне свог омиљеног парфема јер се иначе не би могла ослободити јагањаца.

ИНДИЈАНСКА ШТАФЕТА

У насељима индијанског племена Крао, на обали реке Токантис, у Бразилу, познати немачки истраживач Ерих Вустман и његови сапутници приметили су огромне пањеве који су лежали готово крај сваке колибе. Један од учесника експедиције покушао је да подигне један такав пањ, али је од тога морао брзо да одустане: пањ је био тежак око сто килограма.

Вустман је касније сазнао да ови пањеве служе као нека врста баласта који индијански младићи носе на плећима када се такмиче у трчању на велике раздаљине. Та њихова такмичења овако се одвијају. Младићи најпре одаберу палму одговарајућег облика, затим је посеку и од њеног стабла начине два пања исте тежине. После тага они образују две екипе од по петнаест чланова. Трку добија она е-

кипа чији чланови први донесу своју сто килограма тешку штафету — палнину до колибе поглавице племена.

Жене из племена Крао не заостају за мушкарцима. Истина, њихови пањеве су мањи и лакши — око 30 килограма. Ношење ове

штафетне палице није ни мало лако: пањеве су глатки и клизави и да би га подигао на раме спортиста мора да буде веома снажан и спретан. Поред

тога, штафетна такмичења одржавају се готово увек по страховитој жељи. Индијанци почињу да се баве овим спортом још од раног детињства. Трчање с пањем на рамену ствара од свих Крао-Индијанаца — од мушкараца, жена и деце — праве атлете.

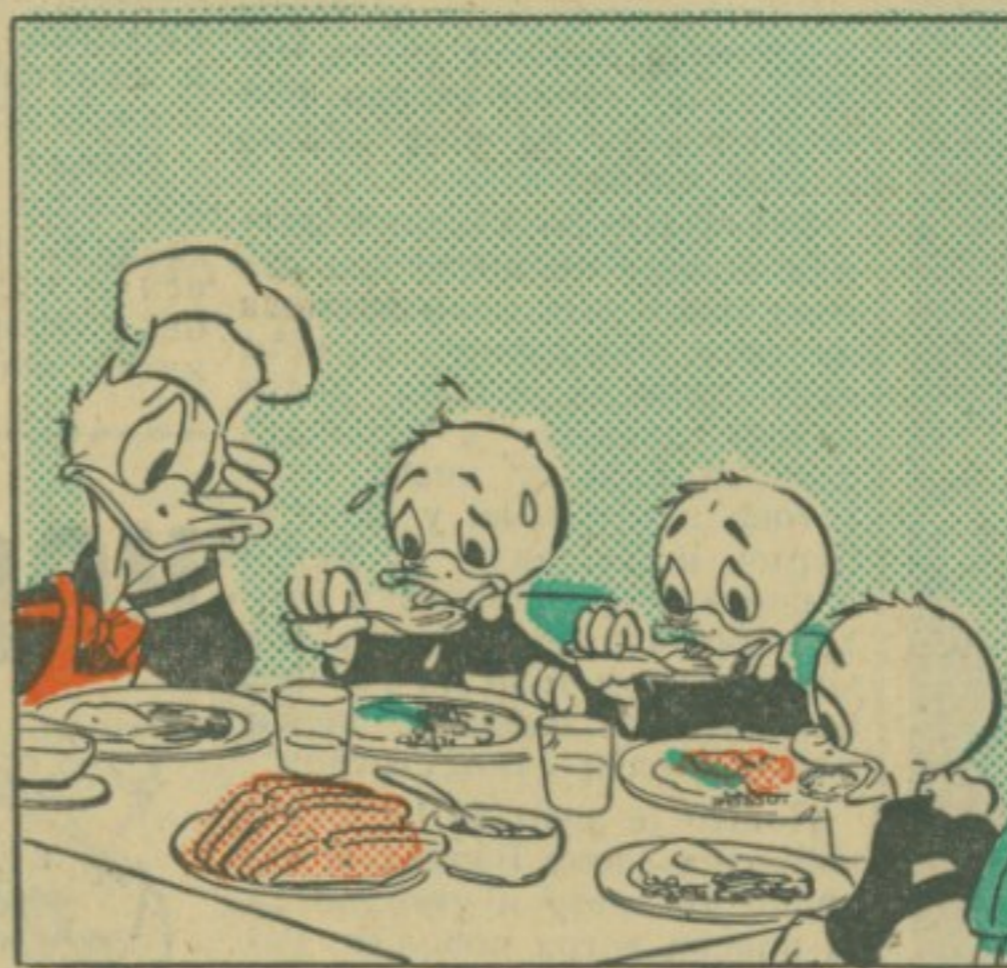
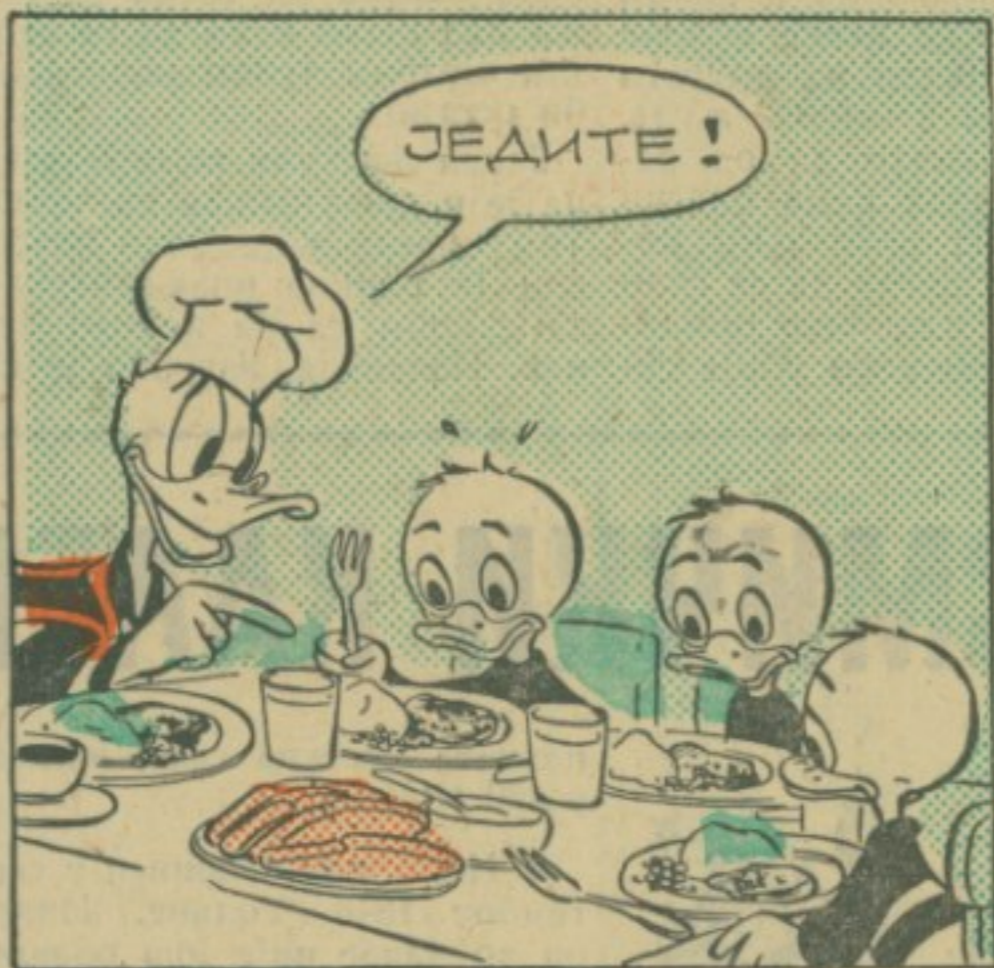
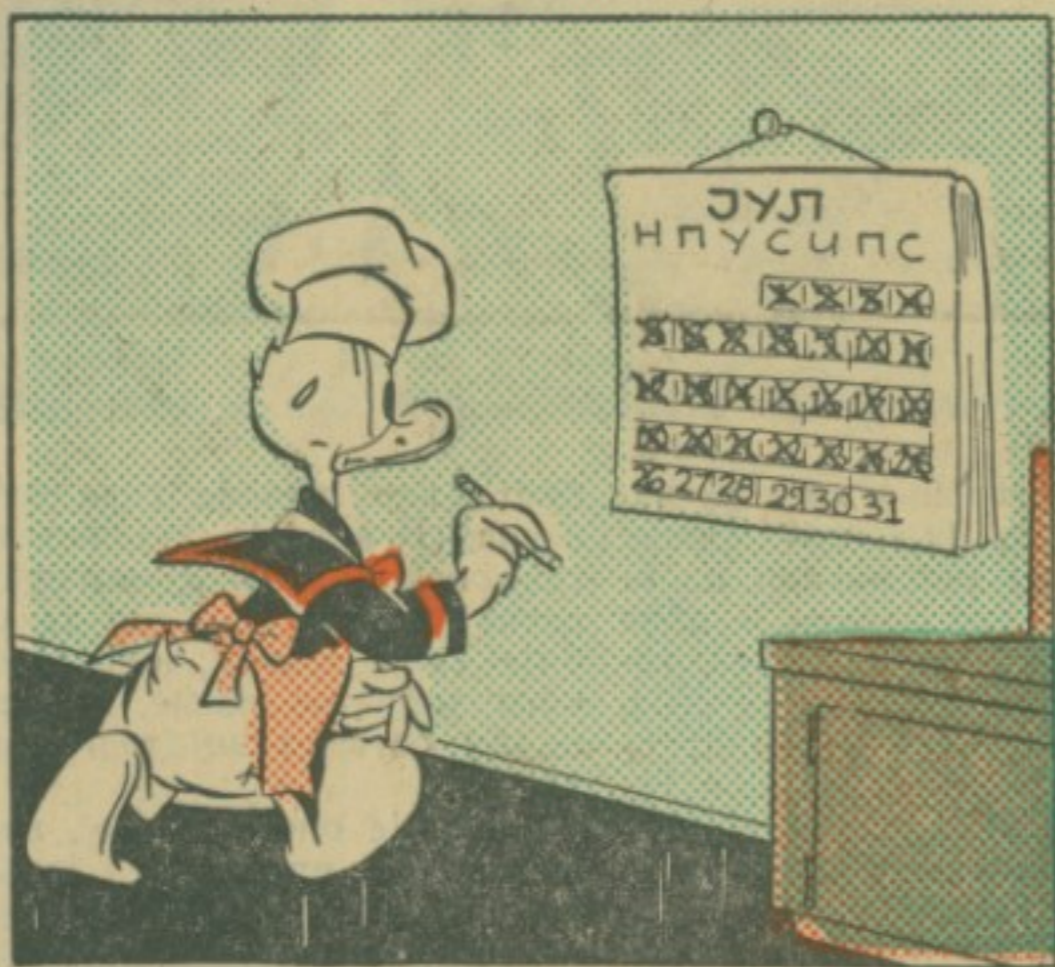
ЗМАЈЕМ ПРЕКО ЛАМАНША

Тридесет седмогодишњи Француз Бернар Дани из Париза почетком овог месеца савладао је Ламанш помоћу једног великог змаја. За ваздушни пут му је био потребан један час и четрдесет минута.

Дани је кренуо са обале код Калеа. Најпре је на ноге прикачио смучке за воду, за леђа је причврстио огромног змаја са распном од готово три метра; један брзи мотор-

ни чамац подигао га је затим у ваздух. Лет је срећно окончан у Доверу и поред јаког ветра и прилично густе магле.

Двојица Данијевиких земаља, Анри Киш и Жан Мартино, истог дана су савладали Ламанш, само на воденим смучкама и за нешто краће време. Од Калеа до Довера био им је потребан један час и двадесет минута.

Чудна ошкуйнина

Француски војници који су за време крсташког рата 1250. године заробили Сарацене нису им ништа нажао учинили, а ослободили су их робства пошто је за њих положен откуп. Откуп се састојао од осам главница лука за сваког заробљеног појединца.

Роџи од шест роџи роџоба

Рог који перуански Индијанци употребљавају за разне сврхе у саобраћају у ствари је имитација средњовековног шпанског рога, али с том разликом што је овај перуански рог начињен од шест волујских рогова који су састављени.

Круна од вуње

Ово на слици није обична капа него је то краљевска круна коју носе поглавци племена Гоахира које живи у пределима Венецуеле. Круна није скупљена, а најмање је златна, него је у ствари једна обична капа исплетена од испредене вуње.

КАД СЕ ТИГАР И СЛОН УДРУЖЕ

Док је један ловац уживао у свом плену — убијеном слону — изненада су наишли други слон и тигар

У априлу прошле године енглески научник Марк Баркер био је у Јужном Вијетнаму где је хватао egzotичне птице које се могу наћи само на Иадокинском полуострву. Једног јутра, баш док је доручковао наишло је неколико људи из неког планинског племена. Више мимиком, него речима по чели су да му објашњавају како им је прошле ноћи огроман слон појео и изгризао готово сва пириначна поља. Молили су га да убије слопа.

Управо тада стигли су весници и из другог племена да је, такође прошле ноћи, један велики тигар продро у село и убио два млада буфала при викнута на рад. И они су молили Баркера да убије животињу.

Марк Баркер се првенствено бавио науком, али је неколико пута учествовао и у лову на велику дивљач, само увек у друштву једног или више искусних ловаца. Упути се сам против два тако страшна непријатеља као што су слон и тигар није било нимало пријатно за њега. А одбити помоћ овим људима био би знак или кукавичлука или непријатељства. Сем тога, стећи таква два трофеја част је за сваког ловца, па наравно и за њега.

Како су оба села била прилично близу једно другом могло се „једним ударцем убити две муве“ — мислио је Баркер. Људима из села где је пустошио тигар рекао је да остатке буфала донесу негде у близину шуме и да тапправе осматрачницу одакле би могло да се пуца а он ће гледати да још пре мрака дође. За то време је пошао у потеру за слоном.

Око подне Енглез је стигао у село. Цела околина је била обрабрана младом бамбусовом трском и прегледности није било. Мештани су јављали да је слон виђен пре сат-два, што се јасно познавало и по траговима које је оставио на доста влажном терену.

После три сата прилично брзог хода Баркер и група урођеника наишли су на место где се слон одмарао што је био знак да није далеко одатле одмакао.

Услед готово сталних ратних немира ни после две декаде нико није имао времена да се у Вијетнаму посвети лову тако да је било доста крупне дивљачи а нарочито слонова који су иначе били готово истребљени у Индији, Бурми и Тајланду. А затим и религиозни прописи и влада забрањивали су лов ватре ним оружјем тако да су урођеници иако одлични ловци могли гађати само стрелом.

Пошто је знао да ће убрзо наићи на слопа Баркер је запалио цигарету и утврдио да је правац ветра повољан. Распоредно је своје људе у стрелце да би лакше открити животињу у високом тршчаку, а сам пошао по трагу.

Изненада, на једва двадесетак метара даље, Баркер је приметио огромну главу слопа како вири из трске. Али у исто време и слон је осетио људе и уместо да бежи журнуо је право к њима. Баркер је одмах опалио, али није до бро циља и промашио је. Зграбио је другу пушку од једног носача и покушао поново да пуца, али ни слон ни је губио време: пробијао се као тенк кроз бамбусову трску рушећи све пред собом. Само, у тој брзини и он је погрешно — скренуо је више улево и тако постао одличан циљ. Баркер је то искористио и са 5 — 6 метара пуцао право у срце. Слон је ма ло застао, а онда полако почео да пада.

У одушевљењу које је застало нико није чуо повике који су их опомињали на опрезност. Али Баркер је обратио пажњу на ломљење трске које је чуо испред себе. Имао је шта и да види: огромног слопа и великог тигра који га је пратио.

Није било јасно да ли је тигар пошао за слоном да би га напао или су и тигар и слон поплашени пуцњима и виком појурили да се негде склоне и излетели један на другог а на Баркера и његове људе.

Баркер је знао да од разбеселог слопа нема опасности је животиње: пред њим човек не може ни где да се склопи. Слонови нарочито помаћунају ако им неко убије са-

брата као што је сада био случај. И зато је одлучио да гађа прво слопа. У најгорем случају тигар је могао да убије само једног човека на кога директно наиђе, а слон не би оставио ниједног живог.

Гађао је опет у главу, али је изгледа, промашио, јер је слон журио и даље ка двојици урођеника. Када слон нападе човека он треба да бежи низ ветар тако да га својим оштрим чулом мириса не би осетио.

Један од људи то није знао па је и даље бежао уз ветар. Том човеку није било спаса, али је Баркер ипак потрчао за слоном да би поново пуцао. Изненада, изгубио је из

вида и слопа и човека и чуо само неко ломљење, а онда је завладала тишина. Када је Баркер сав задихан стигао застао је изненађен: слон је лежао на земљи непомичан док је урођеник наслоњен на његове сапи мирно завијао цигарету.

У ствари метак је пробио лобању слопа али је он још имао снаге да јури неко време а онда је пао мртав. Шта је било са тигром — нико није знао да каже. Углавном није никог повредио. Узалуд је Баркер чекао две ноћи у осматрачници — тигар се није појавио ни тада, а ни касније, у току неколико месеци колико је Баркер још остао у Вијетнаму.

КОСМИЧКИ КАЛЕИДОСКОП

планета наступа само једном у 250 година.

* Нептун је откривен у септембру 1846. године. Ипак, он до данас није још обавио после открића своје првог путовање око Сунца. То ће се догодити тек 2011. године.

* У звезду Цефеја VV могао би да се смести готово читав Сунчев систем. Та звезда, коју ми на небеском своду видимо као мајусну звездицу, већа је од Сунца 13 милијарди пута.

* Једна те иста вакуумска комора која се у Сједињеним Државама употребљава при испитивању материјала за космичке ракете и бродове, истовремено служи као веома јака пећ и као — хладњак. У њој се модели појединих делова космичке апаратуре загревају до 1467 Целзијусових степени и расхлађују до минус 250 степени.

* Како сматрају неки стручњаци, астронаути ће у ко-

смичком просторству одлазити један другогме у госте прелазећи с брода на брод помоћу нарочитих малих ракета које ће, као ранчеве, носити на леђима.

* Савремена космичка техника има на располагању специјалне уређаје помоћу којих може да у мору открије капсулу васионског брода и астронаути у њој. Уређај овако функционише: са обичног брода избацује се ракета која на отвореном мору тражи радио-сигнале које одашиле капсула, а када их ухвати аутоматски их преноси броду. За време једног јединог летења ракета може да испита 125.000 квадратних миља морске површине.

СУЛТАН МАЛИЈА ОТКРИВА АМЕРИКУ

ТО МУ НИЈЕ СМЕТАЛО

Генерал Лопес де Урага, који је командовао Источном армијом мексичког председника Бенита Хуареза имао је једну дрвену ногу. То му није сметало да и сам лично учествује у борбама. Бенито Хуарез борио се против наметнуте владавине Максимилијана.

»ДАН И ЈЕЗИК«

Елизабета Смит (1776—1806), која је живела у месту Кониџстон, у Енглеској, успела је да научи француски и италијански језик када је имала 13 година. На оме се није зауставила, па је у својој 15 години научила немачки језик, а када је имала 17 година савладала је арапски, персијски и шпански језик, па најзад у 18 години успела да научи латински, грчки и јеврејски.

ПОШТЕЊЕ СЕ ИСПЛАТИЛО

Оле Скансен из Копенхагена нашао је на улици, недалеко од свог кућног прага, новчаник. Као поштен човек и свестан грађанин, он је нађени новчаник одмах однео у полицијску станицу и не проверавајући шта се у њему налази. Дежурни официр отворно је новчаник у Скансеновом присуству. Поред 1.700 круна у новчанику су се налазила и лична документа на име... Олеа Скансена. Расејани Данац није чак ни приметио да је угубио новчаник који је после пола часа сам нашао.

Почетком 14. века у Каиру се, на путу за свети муслимански град Меку, зауставио владар моћне афричке државе Мали. Том приликом он је испричао необичну причу. Каирски научник Ибн-Фадлалах ал-Омари брижљиво је забележио његове речи и благодарећи томе та прича стигла је и до нас...

„Владар који је био мој претходник — причао је султан Малија — одлучио је да се увери да море ал-Мухит (Атлантски океан) има и супротну обалу. Подржан том мишљу и надахнут жељом да докаже како је у праву, он је наредио да се опреми неколико бродова, скупио за њих посаду и овој флоти придодео још много других бродова снабдевених резервама хране у таквом изобиљу да је за посаду било довољно свега за многе године.

Време је протицало. Најзад, један брод се вратио. „Господару — казао је крмачош — дуго смо пловиди док нисмо наишли на јаку струју сличну реци. Ја сам ишао последњи, иза осталих бродова. Сви претходни, тек што су се приближили том месту, почели су да нестају један за другим и ми тако нисмо дознали шта се с њима догодило. Ја нисам хтео да се нађем у власти тог вртлога и због тога сам се вратио.“

Султан није поверовао овом извештају и није одобрио крмачевоу плашљивост. Наредио је да се опреме две хиљаде бродова од којих је половина била одређена за њега и његове сапутнике, а друга за воду и залихе хране.

„Свој престо је поверио мени, а сам се са својим пратицима отиснуо на море ал-Му-

хит. Њега и његове пратице видели смо тада последњи пут. Ја сам остао као неограничени господар земље“ — завршио је своју причу султан Малија.

Прича је заиста занимљива. Чиме се завршила пловидба „по дубокотекућим водама океана“? Да ли је султан-море пловац стигао до супротне обале, то јест до Америке? Или је настрадао заједно са својим сапутницима? Јер, сама чињеница да се није вратио још није доказ да је експедиција настрадала: од обале Африке до обале Јужне Америке бродове је могла да дотера јужна пасатна струја. Али, султан и његови бродови не би могли и да се врате.

„Зар се не бисмо могли одлучити за ризичну претпоставку да су неки од тих храбрих истраживача, ношени таласима, могли да стигну до Америке, и да су се затим или стопили са месним становништвом или основали прву црну колонију у Новом свету?“ — поставља питање египатски научник Ахмед Зеки-паша. Читав низ европских научника подржавао је ову његову хипотезу.

Ипак, већина географа сматра да је експедиција султана Малија доживела трагичну судбину. Народни тропске Африке нису имали поморског искуства. Риболов на рекама и крај-обала — то је било читаво њихово мореплоство. Народи Западне Африке нису имали чак ни бродове на једра, већ само на весла. То у ствари и нису били бродови него пре барке.

Због тога, тешко је поверовати да је према обалама Америке кренула нека велика флота. Чак и када бродови не би били преувеличани, веро-

ватно се радило о обичним речним баркама. Докле су на њима могли стићи султан и његови сапутници невични пловидби по мору? О томе се данас може само нагађати.

Ипак, да ли је могуће да је неколико од тих многобројних лађа ипак стигло до обале Јужне Америке. Можда је њихова пловидба трајала неколико месеци, чак и пола године; хране и воде имали су довољно. Да су бродови султана Малија били једрењаци, њих би до супротне обале и могли однети пасатни ветрови. За бродове на весла то је било готово немогуће...

Казао смо „готово“. Ништавна шанса — али ипак шанса. Јер, не треба заборавити да је на пут кренуо не један брод, већ две хиљаде бродова!

Неки савремени историчари и археолози налазе трагове црначке културе на обалама Америке. Истина, други научници их енергично побијају. Спор ће моћи да реше само нова и исцрпнија испитивања јер се о огромном континенту Јужне Америке и тајнама које се у њему крију релативно мало зна.

ДЕЛФИНСКИ С. О. С.

Када делфина рани ајкула или риба-сабљарка тако да више није способан за маневрисање и не може да исплива да би дошао до ваздуха онда он испушта одређене звуке који значе позив у помоћ.

Кратке двоструке тонове рањена животиња понавља понекад чак и више часова све док му други делфин не одговори. Чим делфин чује позив у помоћ свог сабрата у невољи, престаје међу овим морским сисарима сваки разговор. Као кад се догоди несрећа каквом броду, па сви остали бродови обуставе одашкињање радио-вести да би

на мору завладала „радио-тишина“, тако у води међу делфинима завлада ћутање.

Кад стигну до рањеника, два делфина га узму између себе, завуку му се под боцна пераја и држе га тако високо да му „нос“ дође изнад воде и он може да дише. С времена на време „носачи“ се мењају. Амерички зоолог доктор Џон Лили, који се нарочито бави проучавањем „говора“ делфина посматрао је једном рањеног делфина кога су његова „сабраћа“ две седмице дан и ноћ неуморно придржавала на површини, заправо све док болесник није оздравио.

»РОЂЕНДАН«

Џон Џонсон из Церси Ситија, у држави Њу Јерси, Сједињене Америчке Државе, прославио је, прича се, на веома чудан начин свој рођендан. Тога дана он је балансирао на чаши која је била широка свега седам сантиметара.

НА ЧА ШИ

ПОТЕРА ЗА ТИГРОМ WALT DISNEY

ГЛАДАН И ПОМЕТЕН, ВЕЛИКИ ТИГАР ЛУТА НЕПОЗНАТОМ ШУМОМ

МАДА НЕСИГУРАН НА НОГАМА, ЗЛИ ДРЕСЕР ПРАТИ ЊЕГОВ ТРАГ... ХА! НИЈЕ ДАЛЕКО...

ЏУЛИН ОТАЦ, ОБЛАСНИ ШЕРИФ ПИТ ВИЛИЈАМ, ОДЛУЧИО ЈЕ ДА ОРГАНИЗУЈЕ ПОТЕРУ...

...И ЈАВИ СВИМА... НЕКА СВЕТ ОСТАНЕ У КУЋАМА... ДОБРО!

ТАТА... ЗЛАТО, МОРАМ ДА УХВАТИМ ТОГ ТИГРА!

ТИГАР НИЈЕ НИШТА КРИВ, ТАТА! ОН ЈЕ САМО ПОБЕГАО... ЈЕР ГА ЈЕ ЧОВЕК СТАЛНО ДРАЖИО ШТАПОМ!

ОХ НИЈЕ ЗАО ТИГАР, ТАТА! НЕ БИХ ВОЛЕО ДА МЕ ПОЈЕДЕ ЧАК НИ ДОБАР ТИГАР!

СПУШТА СЕ МАГЛА... КРОЗ ЈЕДАН САТ НЕКЕ СЕ НИШТА ВИДЕТИ!

ЗВИЗНУЋУ АКО ШТО ОТКРИЈЕМ!

ЗА ТО ВРЕМЕ РАМ СИНГ, ПОМОЋНИК СУРОВОГ ДРЕСЕРА, КРЕНУО ЈЕ ТРАГОМ СВОГ ГАЗДЕ. ВОЗЕФЕ! ГДЕ СИ...?

АЛИ, ДРЕСЕР ВИШЕ НИЈЕ МОГАО ДА ГА ЧУЈЕ...

ЧОВЕК

— ТО ЈЕ ЊЕГОВО ИМЕ

чен на ваше пријатеље и познанике.

Некада је човеку било довољно једно име. Круг људи са којима је долазио у додир био је мали. Али, постепено се тај круг ширио и међу особама с којима је имао пословне и друштвене везе неизбежно се нашло више њих са истим именом.

Породично име — презиме, дуго се сматрало правом и привилегијом племића и људи на положају. Оно је најчешће извођено из личног имена неког од предака или према називу места из кога је нека породица потицала.

Веома често су улогу презимена добијали надимци: Пилин Мати, Ерих Црвени. Јер пријатније је и ласкавије било звати се не просто Готхард Лавово Срце, и не само Филип, већ Филип Леппи.

Да ли вам је познат древногрчки филозоф Аристотле? Не покушавајте да се сетите: о њему никад нисте учили. Јер, тако су га звали само његови родитељи. Његово право име историја је готово заборавила и за потомство је сачувала само његов надимак „Широки“ (широкоплечи). На грчком тај надимак гласи — Платон.

У краљевској Шпанији племићи су сматрали као нешто понижавајуће да имају „свега“ четири имена „као каквак занатлија или беоберин“. Племићка „норма“ износила је седам или осам имена. Али, такав један шпански хидалго вероватно би позелео од за висти да је, на пример, сазнао да је једног опасног кривца имао још у Вавилону. То је био бог Еа који је имао још 50 имена. У том не-

обичном „такмичењу“ још даље би се пробио египатски бог Озирис са својих око 100 имена. Али, богиња Изиди их је све „тукла“. Ова поштована дама из египатске митологије имала је 10.000 имена.

У једном од својих романа Емиј Золџа је једног саветника париског апелационог суда, човека пуног порока, назвао Дивери. Али, те пороке никако није хтео да прими на себе стварни носилац овог имена — неки адвокат Дивери па је Золџу тужио суду. Узалуд га је писац уверавао да је у питању само случајна подударност имена. Поштени Дивери био је дубоко увређен и — неумољив. У следећим издањима свог романа Золџа је морао да промени име свог јунака.

Због чега се увредио адвокат? Појам „част имена“ такође води порекло од представе о неразлучивој вези између човека овог презимена постао је издајник свог народа јер се потпуно ставио у службу Немца. Његово презиме убрзо је постало синоним за издајство. Поштени и без икакве личне кривице, сви носители истог презимена пожурили су да то презиме промене.

У Норвешкој је презиме Квислинг веома распрострањено. У другом светском рату човек овог презимена постао је издајник свог народа јер се потпуно ставио у службу Немца. Његово презиме убрзо је постало синоним за издајство. Поштени и без икакве личне кривице, сви носители истог презимена пожурили су да то презиме промене.

Непажња према имену — то је непажња према самом човеку. Да ли се потрудите да увек запамтите како се зове човек с којим вас упознају?

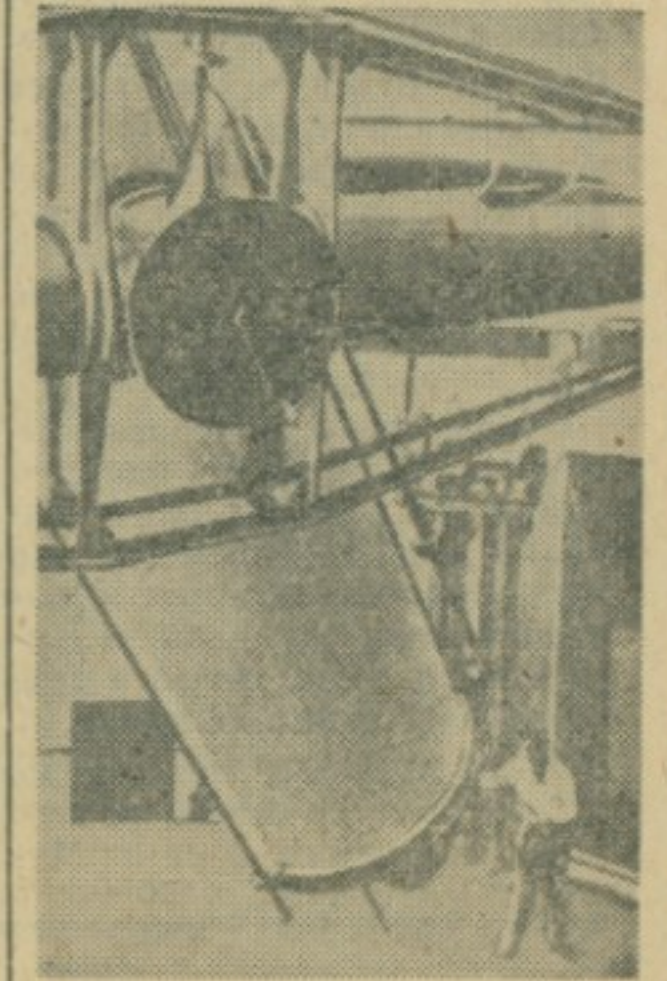
Велики руски књижевник Чехов често је причао овај догађај из свог живота. Једном су га у Петрограду позвали у кћућу песника Полонског који је желео да се с њим упозна. Чехов је дошао. Али, на скокмог човека с цвикером, нико није обратио пажњу, чак се нико није потрудио да саслуша и чује његово име кад га је слуга увео у салон. Читаво вече Чехов је пресдео у једном углу размислајући због чега су га позвали.

Најзад су гости почели да се опраштају. — Писао је Чехов. — Полонском је било незгодно и очигледно је зажеleo да ми каже нешто љубазно. „А ви — рекао ми је — ипак ме не заборавите, свратите понекад. Јер, нас двојица смо се изгледа негде већ упознали. Ви се зовете Чижииков?“ „Не, Чехов!“ — одговорио сам ја. „Баћушка, па што нам то раније нисте казали?“ — повикао је домаћин па је чак и рукама пљеснуо...

БОРОВНИЦА ПОПРАВЉА ВИД

Француска офталмолошка лабораторија пронашла је препарат који у знатној мери побољшава људима вид у сумрак и ноћу, повећава видно поље и способност прилагођавања у тами. Препарат се справља у облику малих плавих таблета и у ствари је екстракт боровнице. Професор Гастон Женил, који се већ десет година бави проблемом побољшања ноћног вида, изјавио је да препарат може да буде користан и лицима чије се очи замарају због дугог рада при вештачкој светлости. Он је изјавио да се одлучио за проучавање дејства боровница када је дознао да су за време другог светског рата енглески пилоти јели боровнице да би им се поправио ноћни вид. Занимљиво је додати да су боровнице ушле у обавезни јеловник совјетских и америчких космонаута.

ОПСЕРВАТОРИЈА КРАЈ ЕКВАТОРА

Свега седам степени јужно од екватора, у близини Бандунга, налази се астрономска опсерваторија Босша. Оваква локација опсерваторије нарочито је погодна за проучавање сазвезђа које је тешко по сматрати са северне Земљине полулопте. Опсерваторија је снабдевена са два велика телескопа од којих један служи за визуелна осматрања, а други за фотографисање.

Лична имена била су, вероватно, међу првим речима изговореним на нашој планети. Још док се човечеј сазнање јављало, родила се представа о неразлучивој вези између човека и његовог имена. Отада па кроз све епохе та представа о неразлучивој вези стигла је и до нас. Ми срећемо познату особу и у нашој свести одмах искрсава њено име. Са настанком религијозне постаје нека врста синонима човековог „другог ја“ његове душе. Због тога су људи и желели да им се име сачува и после њихове смрти и отуд обичај уклесивања

ИЗ ОПШИРНОГ ЧЛАНКА-СТУДИЈЕ СОВЈЕТСКОГ ИСТОРИЧАРА ГОРБОВСКОГ О ИСТОРИЈИ, УЛОЗИ И ЗНАЧЕЊУ ЛИЧНОГ ИМЕНА, ДОНОСИМО НАЈЗАНИМЉИВИЈЕ ДЕЛОВЕ.

имена на надгробне споменике.

А шта ће се, по веровању старих народа, догодити ако се неко одрекне свог имена и узме ново? У том случају сматра се да он престаје да постоји и да његово место за узима потпуно нова личност. И данас још има примитив-

них племена која болесном детету мењају име. Разболео се дечак Варанга. Њега одмах престају да називају тим именом и дају му ново, Маури. Јер, према резонантно примитивног човека, болест је напала Варангу а Варанге, ето сад више нема; постоји само Маури. Према томе, болест је остала „правајних руку“.

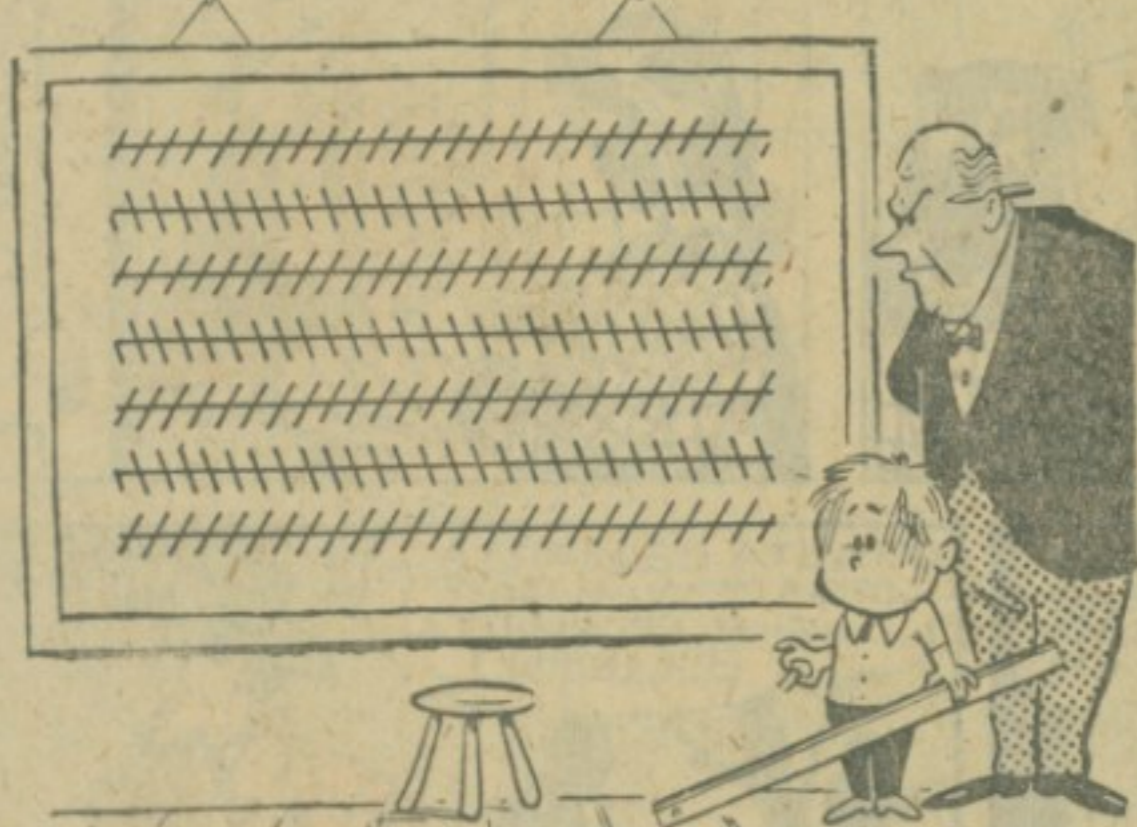
Еским који насељавају обалу Беринговог мора зову мењајући име желе да обману не само грозницу и болест, већ и саму смрт. Осећајући да му се ближи старост, Еским мења име верујући да ће тиме његов живот почети из почетка.

Херодот је писао да у Африци живи народ који нема личних имена. Међутим, путници и истраживачи нису пронашли такво племе али су зато открили нешто друго: многи народи скривају лична имена својих припадника, и то нарочито од странаца.

У Етиопији, на пример, мајке брижљиво крију имена своје деце. Да гласно не би изговорили право човеково име, Зулу-принци прибегавају најразличитијим описним називима. Одраслу владу жену, оми на пример, неће назвати њеним личним именом већ „кћерком тога или тога“ или „мајком тога и тога“. У индуској породици чак и муж и жена избегавају да једно другог зову по имену. Ако неко стран почне да се интересује како се зове нека девојка, његов поступак се оцењује као крајње неприличан и њега ће свакако осумњичити за зле жеље и намере.

Одећи оваквих веровања дошли су и до наших дана мада ми не препознајемо више у њима остатке религије и магије, већ им дајемо „обланду“ лепог понашања и етикеције. Ако вам, на пример, приђе непознат човек и упита вас: „Опростите, јесте ли ви Сергије?“ — биће вам непријатно што вам се обратио личним именом, а не презименом. Зашто? Зато што је круг људи који вас зову само личним именом ограни-

Мали трик с линијама

— И ти тврдиш да си задатак урадио тачно онако како вам је учитељ задао и да су све водоравне линије које си исцртао паралелне? Зар не видиш на шта ти то личи?

И поред очеве љутње дечак је упорно тврдио да је све водоравне линије извукла-

лењиром и да су оне заиста паралелне.

Дечак је у праву. Јер, мада на први поглед линије изгледају косе, оне су брижљиво извучене и све су паралелне. У питању је мали трик, оптичка варка: ако цртеж принесете ближе очима видећете да су линије заиста паралелне.

Оно си што једеш

Храна је индекс за темперамент — састрају амерички стручњаци за исхрану доктори Хауард Шутц и Џо Комезски. Пошто су дуго испитивали навике у исхрани у војном гарнизону Карсону, у Колорџу закључили су: особе које су пробирачи а које мрљава кад једу — активне су и импулсивне. Љубитељи поврћа најрадије разе сами и њих занимају теоретски проблеми, док они који једу скроб-

ну храну воле практичне пројекте за које је потребан екипни рад. Изразити љубитељи салата су енергични тип

ви који воле друштво и друштвене обавезе.

ПЕТ МЕСЕЦИ НА ОКЕАНУ

СТО ПЕДЕСЕТ и четири дана присилне пловидбе по бескрајном океану издржао је тридесетогодишњи Тахињанин Теманихи, отац шесторо деце.

На моторном чамцу заједно с једним пријатељем кренуо је Теманихи на суседно острво удаљено од његовог родног Маутија свега 50 миља. Само после пола часа пловидбе покварила су се оба мотора на чамцу.

Заробљеници океана нису имали залихе воде за пиће, а ни хране, јер су рачунали да ће брзо стићи на циљ. Од једне дугачке палице која служи за отискивање чамца у плићак издељали су ножем харпун за хватање риба. Када је падала киша Теманихи и Нахуа скупљали су воду у своје капуте и кичицом гасили жеђ.

На свом путу ова два пријатеља у невољи нису наишла ни на једно острво. Једном су угледали брод, замахали рукама, стали да вичу. Али, брод је био предалеко. Морска

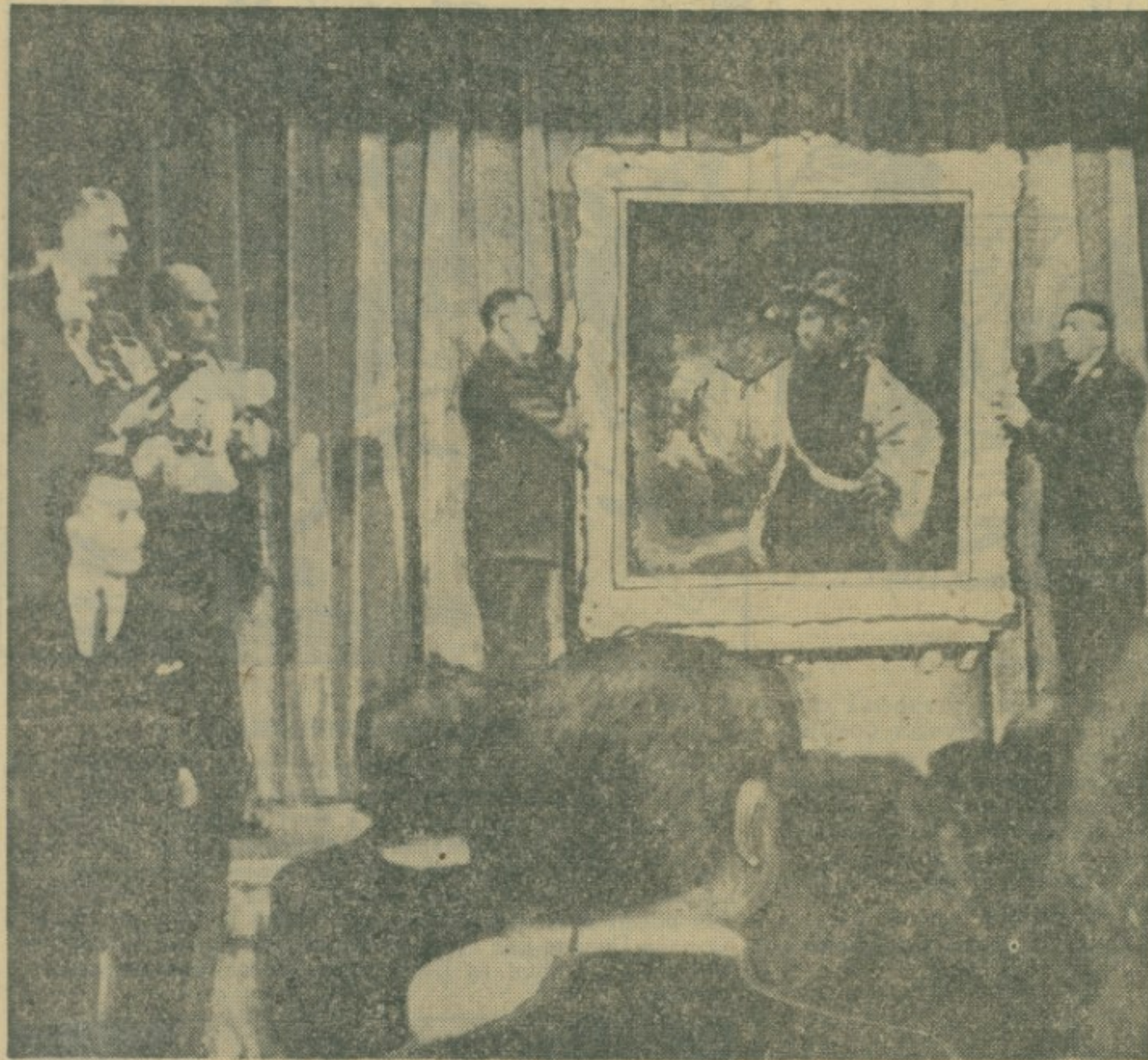

струја и даље је полако носила бродоломнике према северозападу. После четири месеца Нахуа је умро. Теманихи је био физички јачи: одржавајући снагу, која га је све више напуштала, искључиво пресном рибом, чекао је, надао се, борио против глади и жеђи. И — сто педесет и четвртог дана на хоризонту се указало копно.

Било је то острво Мауна у архипелагу Самоа. Теманихи је препловио око 2000 километара. Одважни Тахињанин бацао се у воду и пливајући је стигао до обале. Острвањани су га прихватили и док су га жене лечиле и неговале, мушкарци су поправили његов чамец, а затим му помогли да на пучини пресретне пароброд који га је вратио на његово родно острво Маути.

РЕМБРАНТОВ АРХИМЕД

2.300.000 ДОЛАРА

РЕМБРАНТОВ АРХИМЕД НАЈСКУПЉЕ ПЛАЋЕНА СЛИКА НА ЈАВНОЈ РАСПРОДАЈИ. ЗА СВЕГА ЧЕТИРИ МИНУТА ПОСТИГНУТА ЦЕНА ОД 2,300.000 ДОЛАРА

даји налазили су се највећи амерички колекционари слика и милионери из свих крајева света који су дохрлили да се отимају око једне од најбољих слика највећег холандског сликара. Са дрвеним чекићем у руци комесар распродаје Марнион ступио је на високи подијум а рефлектори су обасјали Рембрантово ремек-дело поздрављено одушевљеним плескањем.

Прво се јавио неки свештеник и у име неког анонимног колекционара понудио за слику милион долара. Роример је одмах подигао цену за 100 хиљада долара и за свега један минут стигло се до милион и по долара. Када је барон Тисен рекао: „Милион и шест стотина хиљада долара“ капитуларале су све мање галерије и највећи број колекционара. Као супарници су остали само Метрополитен музеј, Карнеџи институт и Кливлендски музеј.

Цена се убрзо попела на милион и 800 хиљада долара. У том тренутку одустао је швајцарски барон а одмах за тим и представник Карнеџи института. Остали су да се боре само још њујоршки и Кливлендски музеј.

Роример из њујоршког музеја и Розенберг из кливлендског дизали су наизменично цену све до два милиона долара, када се Роример исприсио као генерал који полази у одлучну битку и неочекивано подигао понуду на 2,300.000 долара. У дубини душе знао је да ће морати да капитулира ако његов супарник понуди само цент више. Јер, он је већ био премашко овлашћење административног савета за 50.000 долара.

Међутим, Розенберг му је признао победу. Највиша цена која је дата за једну слику на јавној распродаји постигнута је тада за свега четири минута.

намерава да за слику да било коју цену. Наговештено је да је и један швајцарски барон спреман да се лиши половине свог баснословног богатства само да би добио славну Рембрантову слику.

Кратко време пре почетка распродаје директор Метрополитен музеја Роример је сазвао свој административни савет и поставио питање која је највиша цена коју би музеј могао дати за слику. Сам је мислио да је не треба платити више од милион и по долара. Међутим, његове колеге су сматрале да музеј треба по сваку цену да дође до ње. Најзад је одлучено да се плати чак и 2,250.000 долара! Да би Музеј прибавио ту огромну суму Роример је позвао у помоћ љубитеље уметности, патриоте и племенита срца из свих друштвених слојева САД — да поможу. И завста, новац је почео да пристиже са свих страна. Између многих других прилога неки радник из Бруклина дао је једну своју дневницу а једна девојчица је из своје касице за штедњу узела 35 долара и приложила их. Међу присутнима на распро-

берзе на којима се врши јавна распродаја најчувенијих слика на свету представљају места где се за кључују најфантастичнији послови. Понекад је довољна само једна реч, једно „да“ или „не“ па да милијарде динара пређу из руку у руке. Три најпознатије берзе те врсте су: дворана Парк Бенет у Њујорку, сала Друо у Паризу и лондонска галерија Кристи. Распродаја у њујоршкој Парк Бенет галерији, где је постигнута до сада највиша цена за једну слику, одржана је 18. новембра 1961. године.

После 72 сата узбуђења око надметања у цену дошла је на ред слика број 61198 из чувене колекције Ериксон, једно од ремек-дела сликарства — Рембрантов Архимед. После смрти сопственике колекције наследници су одлучили

да уновче слику за коју иначе нису имали много разумевања.

Више недеља пре распродаје, у управама највећих светских музеја и међу страсним колекционарима слика завладао је чемир. За Американце је продаја те слике представљала питање националне части. Штампала је обавестила јавност и колекционаре и позивала их да не дозволе њен одлазак из САД. Ако је купи неки странац или инострана галерија — писали су неки новинари — за САД ће то бити крупна културна незгода. Знало се да највеће интересовање за слику показују: њујоршки Метрополитен музеј, Кливлендски музеј и амстердамски Риксмусеум. Међутим, помињало се да један од највећих бродовласника на свету Аристотелес Наоиз

КИШУ не ствара магија

Господарење елементарним појавама, стварање кише и лепог времена, представља давнашњи сан човека а нарочито примитивних народа чији опстанак добрим делом зависи од атмосферских падавина. У Африци су одувек врачци тврдили да имају моћ да измаме кишу из облака. У Јужној Африци а нарочито код Бантуа и Мтувара, обично нека жена располаже том способношћу. Једна од таквих је Нешескава која је 1922. године живе-ла у светој пећини недалеко од једне густе шуме. Пошто је целог лета владала несносна жега Нешескава је једног дана наредила да се жртвује неки младик који је терорисао околину. Тек што су службеници њене верске секте извршили обред жртвовања провала облака је натопила сасушено тло. Од тог дана саплеменници су почели да обожавају Нешескаву и прогласили су је својом владарком.

Последња трансвалска „краљица кише“ била је Мујаји. Генерал Сметс који је дуго био председник владе Јужноафричке Уније описује Мујаји као умну жену која оставља снажан утисак достојан њеном краљевском положају. У народу су је звали „чаробница која преображава облаке“.

Њена неприродна моћ је

озбиљно заинтересовала људе па су покушали да про-никну у њене тајне. Али ту се није крила никаква тајна: њена кућа налазила се на једном гробу одакле се видик протезао далеко на југозапад и североисток. У подножју падине расла је једна од највећих шума цика, јединствене врсте јужноафричког дрвета које је изузетно осетљиво према атмосферским променама. Дрвеће је било окренуто према кишим ветровима који су доносили влагу и атмосферске талог са Индијског океана. Промућурна Мујаји је дуго и пажљиво посматрала последње утицаје кишних ветрова на цике. Чим би приметила на листу и кори дрвећа извесне промене које су наговештавале кишу она је тражила да отпочну церемоније боговима који до-носе олакшање, дар и обиле. Мујаји је такође посматрала и стада оваца која се узнемире пред промену времена као и јужноафричке јелене који оглашавају наилазак кишног периода, или чупље које граде убрзано гнезда на обали реке Вал када осете да ће кише бити нарочито обиле.

И у осталим крајевима Африке краљице и врачци немају никакву магичку моћ: они су само обдарени нарочито изоштраним ономислом за посматрање.

ШАХОВСКИ ЦВЕТ

Као планинари и шахисти имају свој цвет — шаховски цвет — коцкавицу (латински: Fritillaria meleagris), који расте у мочварама западне, средње и јужне Европе. Негују га и у ботаничким баштама и у вештачким каменним вртovima — алипама. То је луковница из фамилије љиљана са

витком стабљиком од 15—30 сантиметара, са ретким и уским листовима и цветом који сачињавају јасно изражена квадратна шаховска поља наизменично беле и светлокрвене боје. Цвет има облик звонича са изрецаком ивицом тако да подсећа на весника пролећа висбабу. Луковница садр-

жи веома опасан отров „фритиларин“. У априлу и мају шаховски цвет цвета, па је за време шаховских такмичења у Немачкој дељен шахистима. Та биљка полако нестаје иако стручњаци покушавају да је одрже. Једна од мера је забрана брања свима — па и самим шахистима.

ЗАНИМАЈИВОСТИ СА ОЛИМПИЈАДА

Бугарски спортисти-статичар Димитри Мишев потрудио се да израчуна просечну старост добитника златних олимпијских медаља у разним дисциплинама, и то од 1896. године до данас. Просечан узраст пливача — олимпијских победника је 21 година. Спринтери, десетобојаша, тркачи са средње стазе, боксери, бициклисти и веслачи имају у просеку 25 година; тркачи на дуге стазе, гимнастичари, петобојаша, рвачи и бацачи диска — 28; мачеваоци — 31, јаха-

чи, једриличари и стрелци да леко преко тридесет година! Најмлађи досад добитник златне олимпијске медаље припадао је јапанској екипи која је учествовала у олимпијским играма у Лос Анђелосу 1932. године. Четрнаестогодишњи гимнастист Кусио Китауро победио је у најтежој пливачкој дисциплини: крузал на 1500 метара.

Кормилари на чамцима често су још много млади, али се њихов узраст у овој статистици не може узети у обзир, јер су златне медаље освајале екипе чамаца, а не чланови тих екипа као појединци.

Најстарији победник на модерним олимпијским играма био је један шездесетшестогодишњи стрелац.

На првим модерним олимпијским играма одржаним у Атини 1896. године Американец Берк претрчао је стазу од 100 м за 12 секунди и тај резултат био је довољан за златну медаљу. На Олимпијади која се сада одржава у Токију тај успех једва би му

био довољан да се квалификује за финалну трку — жена.

На тој истој Олимпијади тркач Гарет чуо је преко медијског телефона да за бацање диска недостаје још један учесник да би се такмичење могло одржати. Он се јавио, узео диск у руку и са 29, 165 метара поставио је нов олимпијски рекорд. Бацање му се толико свидело да се одмах пријавио и за бацање кугле — да би и ту освојио златну медаљу.

Резултатима постигнутим на првој модерној Олимпијади слатко се смеју данас, рецимо, бољи ученици физкултурних школа јер многе од њих чак и они постижу. Али, у једноме је епоха пионирства олимпијских игара за припаднике ааше генерације недостижна: спорт је тада био весела игра, а данас је исцрпљујућа борба.

Четврте модерне олимпијске игре требало је да се одрже у Риму. Међутим, 1907. године Италијани су обавестили организациони коми-

тет да се такмичења не могу одржати у њиховој земљи и Лондон је неочекивано постао арена олимпијских игара. Енглези су за годину дана саградили стадион са трибинама за 100.000 гледалаца. Игре су одржаване од 27. априла до краја октобра и у њима је учествовало 2059 спортиста — од тога 36 жена — из 22 земље. Главни ривали Европљана били су њихови прекоокеански гости. По бедити по сваку цену, чак и помоћу забрањених поступака — била је лозинка и америчке и енглеске екипе.

У финалној трци на 400 м Американец Карпентер „закочио“ је трчање Енглеза Хел суела ухвативши га — за панталоне.

Трагедија се догодила и за време маратонске трке: Италијан Пјетро Донардо, иначе пекар по занимању, није добро оценио своју снагу и срушио се на 80 метара пред циљем. Помогли су му да се дигне, али је он поново пао. У међувремену на стадион је утрчао и Американец Хајес. Тада су Пјетрови симпатизе-

ри просто довели несрећног пекара до траке на циљу. Међутим, судије нису признале ову победу и Хајес је био проглашен за победника и до битника златне медаље. Да би утешила несрећног Италијана, енглеска краљица му је подарила златан пехар.

Скокови с мотком изазвали су на овој олимпијади велике несугласице међу судијама. Американец Жилберт донео је са собом дотад невиђену лаку и еластичну мотку од бамбуса. Прескочивши помоћу ње 3,71 м Жилберт је поделио победу са својим земљаком Куком. На овој олимпијади било је веома популарно бацање копча левом и десном руком при чему су се резултати сумирали.

Од свих азијских земаља Јапан има најдуже „олимпијску биографију“. Јапанци су се први пут појавили на петој олимпијади у Стокхолму 1912. године. Њихову екипу чинила су тада само два спортиста — Јахико Мошина (трчање на кратке стазе) и маратонски тркач Шисо Кана-

гури. Они су у ствари били први житељи са Далеког истока који су узели учешћа у олимпијским такмичењима.

Прву олимпијску медаљу Јапанци — домаћини олимпијских игара које су у току — освојили су већ на седмој Олимпијади) шеста није одржана због првог светског рата) у Антверпену 1920. године. Јапански тенисер Казуија Кумагаји освојио је две сребрне медаље: прву у појединачној игри, а другу за парове, заједно са својим земљаком Сеигиро Кашио.

КО СУ БИЛИ ГУСАРИ

X
— 1 —
16 ДАНА И 16 НОЋИ

Кад је 1529. године Баволски стрелац уништио целу једну шпанску флоту у Балеарским водама, Кер-Един реши да једном за свагда уништи на острву Пенон шпанску тврђаву, чији је командант спречавао да ма иједан брод уђе или изађе из алжирске луке без његовог одобрења. Због тога су пирати морали рукама да извлаче, уз огромне тешкоће, своје бродове на копно. Уништење тврђаве је за Кер-Едина било од животне важности. Пиратски топови су пуцали 16 дана и 16 ноћи на тврђаву Пенон.

— 2 —
ХРАБРОСТ ДОН MARTИНА

Батерије уништене, зидови разваљени, утврђења срушена, гарнизон десеткован — то је био резултат бомбардовања. Међутим, после пристајања пирати су наишли на огорчен отпор шпанског гарнизона. Командант утврђења дон Мартин де Варгас, на челу своје малобројне војске, храбро је борце све док и сам није рањен. По наређењу Кер-Едина дотукли су га. Одмах после победе Риђобради нареди да се потпуно разруше утврђења Пенона. Никакав траг шпанске власти није смео да остане.

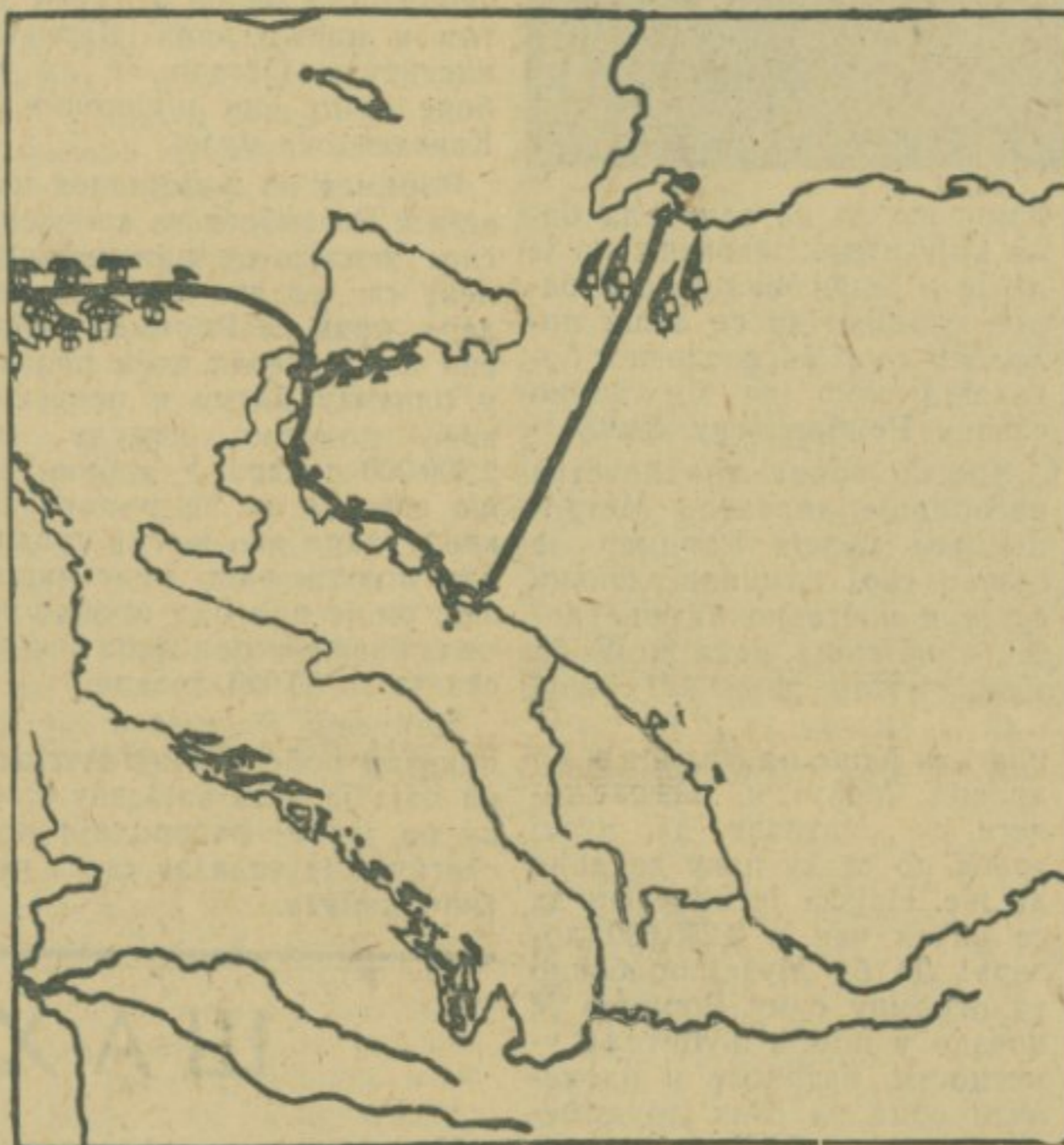
— 3 —
РУШЕВИНЕ ПЕНОНА

Нарочито је требало разрушити темеље који би могли да послуже као упориште Шпанцима при одмазди. Десет хиљада робова, прикупљених у току многобројних пиратских освајања, разваљивали су рушевине, камен по камен. После овога су повезивали острва великим насипом који и данас још заштићује улаз у Алжирску луку. Овај огроман посао трајао је две године. Једва је 15 дана прошло од пада Пенона кад су се на хоризонту појавили бродови-појачања послани из Шпаније у помоћ већ разрушеној тврђави.

— 4 —
НАЈВЕЋА НЕСРЕЋА

Шпанску флоту је сачињавало девет великих транспортних бродова пуних војника, муниције, хране и осталих потреба. Због овога се њима веома тешко управљало. Шпанци одмах приметеше несрећу која је задесила њихову тврђаву, али ипак пристадоше уз острво да би боље осмотрили ситуацију. Нису знали да их чека заседа. Бербер-пирати једва дочекаше да својим лаким галијама крену одмах у напад. После кратке борбе опљачкали су цео конвој и заробили 2700 чланова посаде.

XI
— 5 —
ВЕЛИКА ЕКСПЕДИЦИЈА

Сулејман, турски цар, већ је био претрпео многобројне поразе на мору и зато команду над турском флотом повери Кер-Едину. Риђобради се спреми да пође за Цариград са свим својим бродовима, нареди да се ту саграде и други бродови па заједно са својима и оним које је Сулејман већ имао — образовао флоту од 84 галије и 24 једрењака. Пирати подигоше једра 1534. и упутише се из Цариграда ка центру Средоземља. Изгледало је да им је циљ Шпанија, али се окретоше ка Месинском морузу.

— 6 —
ПУСТОШЕЊЕ РЕЂО КАЛАБРИЈЕ

Риђобради нападе Ређо Калабрију пре него што су стражари овог града уопште приметили његов долазак. Заузе све бродове који су се затекли у овој луци, опљачка град и одведе у ропство стотине становника. Сутрадан нападе замак Санта Луцију, разори га и зароби девет стотина људи. Пирати после опustoше сцилијанску обалу а затим се турски бродови упутише ка Напуљу и другим местима. Многи становници били су одведени у ропство а градови потпуно разрушени.

СТАРОСТ БУТЕРА

Бутер је стар колико и сама историја. Помниће се у Старом завету као храна и као лек (за мазање) а исто тако и као гориво за лампе. Грци су дознали за бутер вековатно од Скита или Трачана а Римљани од немачких племена. Прављен је тада од

млека оваца и коза а касније и од крва. Прво је прављен на овај начин: млеко се сипало у кожне мехове који су стављани на коње. Терачи да дуго галопирају коњи су се враћали са бутером у меху уместо млека.

КЛАВИР ОСВАЈА АМЕРИКУ

Крајем 1962. године у Америци је било око 32 милиона клавира а гитара само 5 милиона. У последње време Америка има све више младих музичара што доказује и број продатих инструмената. Од 1955. до краја 1962. године продато је преко 15 мили

она клавира. И продаја других инструмената је порасла али ни приближно толико. Истина, верује се да Американци више купују клавири него што их користе али то није тачно. Они воле музику и воле да свирају. Али како? То ипак није најважније.

ЧУДНО ПУТОВАЊЕ ЧАМЦЕМ

Свакако најчудније путовање чамцем обављено је 1848. године када су четири човека прешла преко 50 километара — кроз дев за воду. Те године Њујорк је добио воду за пиће кроз цев са изворишта Кротон реке. Петог јуна те године свечано је отворена брана и вода је почела да надире кроз широке цеве ка Њујорку.

Да би присуствовали прослави у Њујорку четири инжењера, најодговорнија за цео тај посао, сели су у један мали чамец и држећи за паљене буктиње кренули заједно са водом ка Њујорку. После двадесет и два часа мотоне вожње инжењери су стигли у велики резервоар у центру Њујорка — свечано дочекани од масе људи.

— 7 —
БЕЖАЊЕ ИЗ ФОНДЕ

Кер-Един се приближавао Фонди, замку, у коме је живела врло лепа војвођиња де Трајето. Риђобради је хтео да стигне до ње. Али глас о доласку пиратских бродова био је бржи од бродова и млада жена, на коњу, ноћу, побеже само са једним слугом. На хоризонту су се већ видела пиратска једра обасјана месечином. Чим су пристали пирати напалио замак и заузеле га без најмањег отпора. Риђобради — верујући да има већ у рукама плен — страшно се разбесне кад откри да му је он измакао.

— 8 —
ЧЕТИРИ ЧАСА ПОКОЉА

Бес пирата се овда изли на недужне становнике Фонде. Четири часа су пирати радили шта су хтели: палили, опљачкали, убијали. После Фонде на реду је било место Тераино. Европски дворови се узбудили због страшне новости која је стигла из Италије. Почеше да сакупљају флоту да би се одупрли Кер-Единовој која је постала огромна захваљујући запљеним бродовима. Али, одједном, пирати прекинуше свој поход на северу и упутише се према обалама Африке у правцу Туниса.

ДАЛМАТИНЦИ У БУГАРСКОМ УСТАНКУ 1876.

Вековима поробљена бугарска земља планула је 1876. у устанку који је био кратак, али славан по херојству, и страхан по мерама којима су га Турци узгинули својим најкрвочинијим трупама, ужасним башибозуцима који су у својој верској и дивљачкој заслепљености уништавали све на шта су наишли. Они су сачињавали главнину отоманских експедиција, и милости није било ни за кога.

нарочито се истицао својим образовањем па је одржавао везу с дописником енглеских новина. Погинуо је у једном огорченом сукобу с Турцима тако јуначки „да би се песма о њему певала“. Прорешетан куршумима на коленима се провлачио кроз густу шуму, али пиштољ није напуштао. Склолио се иза неког пања иако је кидисало десетак крвочинних башибозука. Испалио је неколико метака, а потом био сасечен ножевима. Ђуро, брат његов, кад је чуо да је умро, ридео је као дете. „Крупне сузе текле су низ његово изобразано ратничко лице“, „О мој рођени братешта да кажем нашој старој мајци кад ме упита где је Сава“.

Клисура, Панаџуриште, Петрушица, Брацигово и нарочито село Батак остојаше као сведочанства турских зверстава. Покољ у селу Батаку узбудио је целу Европу. Опис тог догађаја могао би да буде ужаснији и од најстрашнијих мучења и масакрирања која је Данте замислио у свом „Паклу“.

Априлски устанак у Бугарској није био добро организован и ослонио се углавном на снаге у самом народу које још нису били уједињене у отпору према Турцима. Иван Вазов, велики бугарски књижевник приказао је у свом роману „Под игом“ једну епизоду тог устанка и изнео извесне недостатке у његовој организацији.

Вођи овог устанка инспирисали су се устанком у Херцеговини 1875. као и ратовима Србије и Црне Горе против Турака 1876. што је и био повод да покушају да се сопственим снагама ослободе турског ига.

„Ој народе поробљени, што си сном уснио, зар ти живот слободан не би био мио!“ — певало се у Бугарској, не толико у чорбаџијским круговима, јер су они чували своја имања и споразумевали се

с Турцима, већ у народу, по њивама, шумама и планинама.

У то време градила се пруга од Цариграда кроз Бугарску према Србији. На њој је радио већи број Далматинаца, Личана и нешто Црногораца и то не само као прости радници него и стручњаци: административци и минери, полагачи пруге и мерници. Кад је букнуо априлски устанак готово сви они су се одазвали браћи Бугарима, напустили су свој посао, који је био прилично уносан и придружили четама. Бугарски устаници саветовали су ове „иноземце“ да се повуку у Дринопоље, где ће их преузети дирекција пруге и пребацити у обезбеђено подручје. Али браћа „Славјани“ нису на то пристали.

У једном опширном и књижевном вредно упечатљивом сећању на ове дане писац каже: „Човек из народа без обзира на националност увек осећа кад је једно дело заиста народно и спреман је да му добровољно притекне у помоћ“.

Далматинац Шутин одбио је да пође у Дринопоље рекавши: „Да се склоним у Дринопоље, значило би да напуштам оне који се боре за слободу, моју браћу Славјане. Оставићу кућу, свој род, и заједно са својом женом идем у вашу чету“. Цела се славјанска колонија придружила бугарским устаницима и предала им сав експлозив намењен грађењу пруге. Шутин је постао један од главних устаничких саветника у подручју села Беловар. Кад је 2. маја чета развила барјак да крене у Стару планину из села Петрича, у њој су били сви Далматинци — и „Марија, жена Шутинева“.

Рад на прузи био је обустављен. Далматинци, под Шутиневим вођством не само што су предњачили у појединим походима, већ су и врло вешто производили барут. Домаћи су их звали „Астиго-

спе“ према старој далматинској узречци, увек радосни ако би могли да их погосте.

Само су нека од имена ових наших људи из Далмације остала сачувана: Сава, Ђорђе, Анте. О њима се говори као о храбрим јунацима који ни од чега не презају за слободу „своје славјанске домовине“.

Група Далматинаца, у тешком окршају, спасла је војводу своје чете а неки Ђуро својим јунаштом и разборитошћу подигао је борбени дух клонулих устаника око Панаџуришта: „Лако је било царевима и краљевима, а ми смо бољи од њих и клонити нећемо, јер нас води срце јуначко“. Зна се да је Ђуро погинуо у борби са башибозуцима уз поклик: „Живели Славјани“.

Сава Далматинац — „млад, црноок младић“, који је говорио све европске језике,

Далматинци су гинули у првим редовима бугарских устаника. У Ветрену их је било још само неколико. Међутим и тада се они помињу у свим крајевима које је захватио устанак. Са Бугарима су делили храну и муницију коју су понели из магацина, а посусталим устаничким четама предњачили: „Испред су ишли Далматинци, кракати и храбри, и често су грдили како ми, невешти, иза њих заостајемо“.

Били су туђинци; могли су да затраже аустријске пасоше и да слободно изиђу из ове несрећне земље. Али то није учинио ниједан. „Гивућемо“ за слободу и славјанство“ говорили су. Неки Крсто Некљановић, са четом бугарских устаника опкољен у једној шуми, зграбио је своју пушку и разбио је о стању букву: „Не вреди ништа

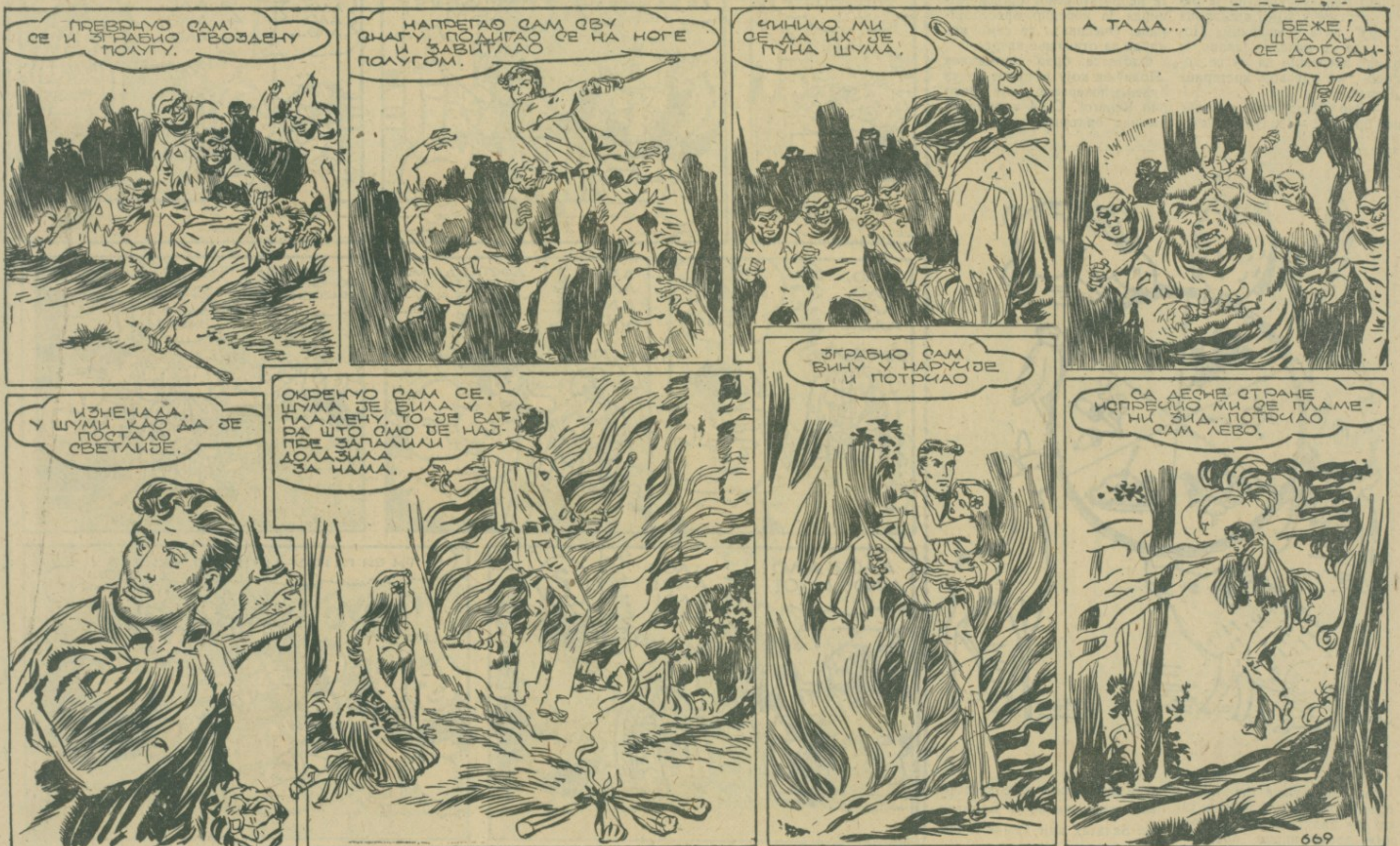
више — рече — али нож још може да сече“. Под том буквом је и погинуо. Стево Далматинац, провлачећи се кроз балканске гудуре, штитио је рањеног војводу своје чете, попа Кирила и још једнога.

Неки Србин пратио је устаничке чете и мада је био добар нишанџија успевао је да саставља и врло лепе песме. Једна од њих била је тако дирљива да су слушаоци „три пута заплакали и рукавом брисали сузе“.

Где се налази Далмација, мало је ко знао. Али по онима који су учествовали у устанку то је била земља која може да рађа само јунаке и најбољу славјанску браћу. Посебно је занимљив случај једне „моме черногорске“, која је ко зна како дошла снежним од својих да помаже у грађњи пруге кроз Бугарску. Била је доводносна, а када је почео устанак она се са својим чичом одметнула у бугарске планине. За њу је забележено само толико „и беше једно девојче црногорско које се попело и планине небу под облаке, и одозго са висока планинских, где смо се склонили, сама је на отоманску војску бацала огромно камење и друге убиствене предмете“.

Устанак се завршио трагично и крваво. Шта је било с нашим Далматинцима — нема ни помена. Изгледа да су сви изгинули и да су им тела иструнула по балканским шумама и планинама. Изгинули су за слободу своје бугарске браће, за „славјанство“, далеко од свог плавог Јадранског мора.

ВРЕМЕЛЛОВ ПО ДОМНИЦУ Х. Ч. ВЕЛСА

РЕФЛЕКТОРИ НА ПУЧИНИ

КРСТАРИЦЕ И РАЗАРАЧИ У ВАТРИ ТОРПЕДА. ДВЕ ПРОТИВНИЧКЕ ФЛОТЕ ПОД РЕФЛЕКТОРИМА. КАТАСТРОФАЛАН ПОРАЗ ЗА ТРИ МИНУТА.

Крајем марта 1941. године, док су немачке групе већ марширале једним делом Европе, на Средоземном мору се британска поморска флота беспошtedно тукла са италијанском ратном морнарицом. Борба се водила за сваку морску миљу, а битка код рта Матапана била је највећа у Средоземљу за време другог светског рата. Борбе најчешће ноћу, вођене су понекад само неколико минута, али су трагови, жртве и последице били катастрофални и неизбрисиви.

Италијански адмирал Јакино налазио се на свом бојном броду „Виторио Венето“, највећем италијанском ратном броду у Средоземном мору. Пратиле су га крстарице „Зара“, „Пола“ и „Фиуме“ и неколико великих разарача. Имао је огромне топове највећег калибра у средоземној морнарици, са пречником преко 360 мм који су били начичкани на палуби.

питао Јакино свог адмирала Катанеа.

Неколико тренутака касније телеграфиста је сазнао да је „Пола“ у борбама добила погодак торпедом у крму и да је због тога стала. Испала је из борбеног поретка и њена посада се очајнички борила у помрчини да заустави продирање воде.

Адмирал Јакино је наредио адмиралу Катанеу да јој са својом ескадром пружи помоћ. Осећајући да може да падне у заседу британској флоти, Катане је предложио адмиралу Јакину да се врате само два разарача а он да пројучи у саставу флоте за луку Таранто. Јакиново наређење је било неопозиво и он се вратио са целом ескадром! Оштрим заокретом у пуној борбеној брзини Катане је напустио флоту и са крстарицама „Зара“ и „Фиуме“ и неколико разарача кренуо је у сусрет „Поли“.

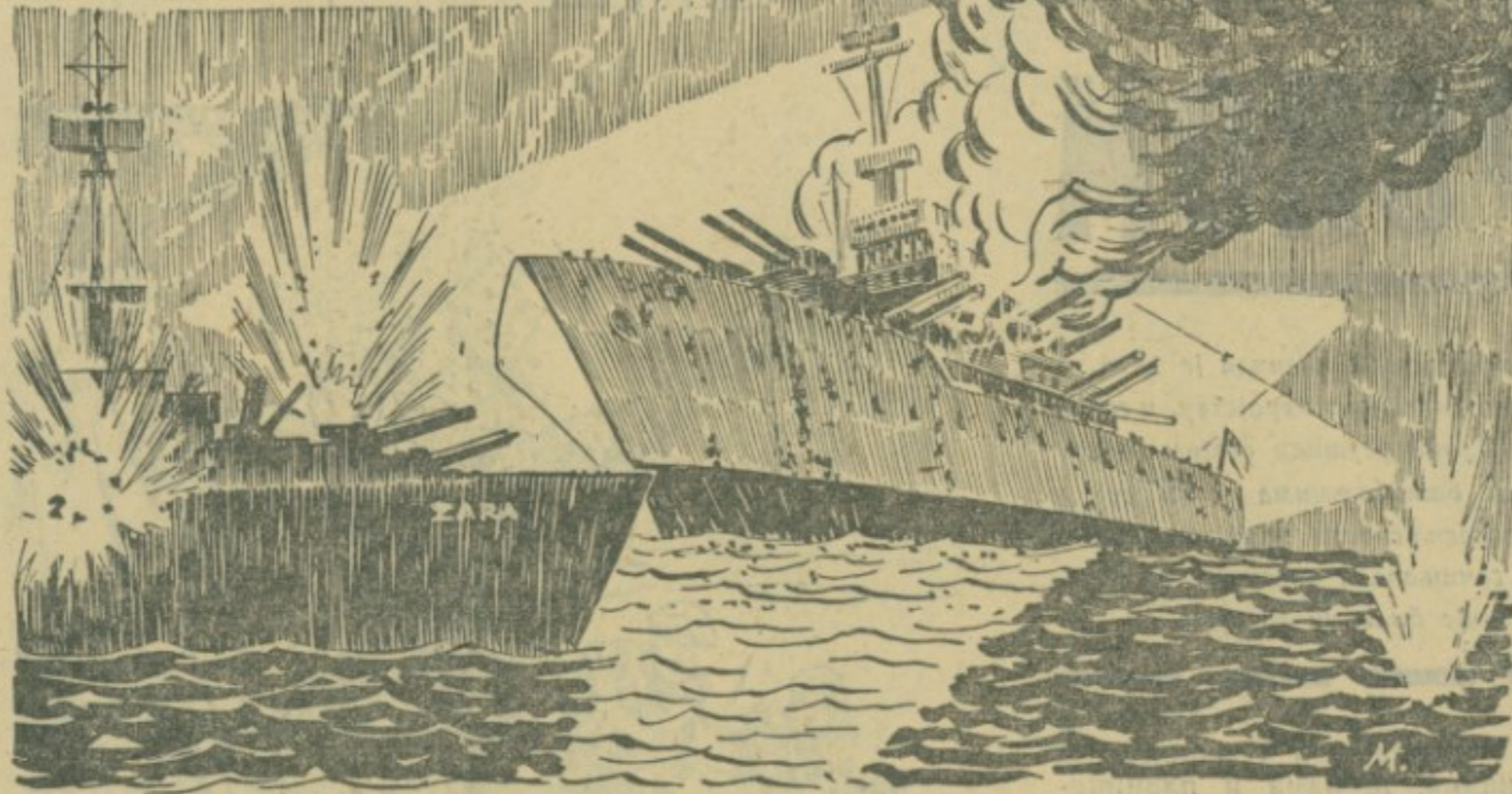
Морнари су били нерасполо жени. Главнина флоте је отпловила, а они су се враћали са једном ескадром. Нико није мислио на борбу, већ само да спасу крстарицу и да пројуче за флотом у Таранто.

Пилот је погрешно...

Ноћна извијачка авијација адмирала Кенингема непрекидно је дежурала у ваздуху. По летала је са носача авиона из састава флоте. Трагали су за „Виторио Венетом“ многих бесаних ноћи. Само што је пар тролни авион извршио смену, одморен пилот утону у мркли ноћ и већ после пола часа узбуђено јави:

— Видим „Виторио Венето“ обавијен димом. Нагнуо се на крму, морнари га спасавају. Адмирал Кенингем је одмах алармирао целу своју флоту. Наредио је свом адмиралу да издвоји две флотне јединице и одмах крене у торпедни јуриш. Док се адмирал налазио већ у потери, крстарица „Ајакс“ га је известила да је радио-гонометријском службом открила тачне координате непријатељског брода. Адмирал је наредио престојивање. Очекивала се само команда за отварање ватре.

Флота се брзо примицала „Поли“ за коју је пилот од узбуђења поверовао да је „Виторио Венето“. Са 4 километра даљине британска флота је

упалила своје снажне рефлекторе. Под јаким млазевима светлости адмирал је угледао целу италијанску ескадру. Крстарица адмирала Катанеа, „Зара“ и „Фиуме“ и разарачи били су заслепљени снажним фаровима. Италијанска ескадра се није одмах снашла: адмирал Катане је помислио да се Јакино забринуо за судбину „Поле“, па се вратио са флотом.

Италијанске посаде исувише заокупљене челичном ужади нису много обраћале пажњу на све ово. А британском адмиралу тек кад је угледао „Пола“ било је јасно да је пилот погрешно.

Целокупна посада италијанске ескадре адмирала Ка-

танеа била је ван својих борбених места. Топови су били празни а муниција неприпремљена. Посаде су биле у гресаријама, а дежурни органи су се забављали. Готово четвртину морнара је под палубама спавала. Разарачи су се недалеко одатле укотвили, очекујући да се досадан посао око „Поле“ заврши.

Када су рефлектори са „Заре“ блеснули адмирал Катане се запрепастио: уместо очекиваног „Виторио Венето“ угледао је британске државне заставе. Истог тог тренутка су три британска разарача отворила снажну топовску ватру. Зрна су се сручила на италијанску ескадру кидајући челичне палубе и топовске куле.

Збуњена овако блиским присуством непријатеља, италијанска ескадра се осетила беспомоћна.

Трагичан завршетак изненађења

— Јуришни поредак! Торпеда напред! — чула се команда на британским бродовима.

Експлозије су подизале огромне таласе. Крстарица „Фиуме“ је добила директан торпедни и топовски погодак и лим је покуљао на све стране. Разарачи су одмах пренели ватру на „Зару“ која је покушала да избегне катастрофу кренувши према западу. Крстарица „Пола“ је добила још један торпедни погодак.

Остала је по страни и лагано тонула.

Неколико италијанских топова покушало је да ухвати противника. На бродовима је настала паника коју нико није могао да умири. Вода је продијарала кроз огромне рупе, док је по палубама челик пљуштао као киша. Рањени су за помагали. Морал је брзо попустио. Два разарача су тонула а војници скакали у воду да би се спасли.

Крстарица „Фиуме“ је ускоро потонула и повукла део људства на дно. Остатак је тражио спас пливањем и хватањем за дрвене оплате и крхотине. Покушавали су да се укрцају на „Зару“ али је она ускоро потонула. Један италијански разарач је покушао да прихвати људе из воде, али је директним поготом торпедом за један минут испраћен на дно Средоземног мора.

Преостала четири разарача, незнатно оштећена, напустила су борбу и пуном брзином отпловила према западу, али су их торпеда гонила. Последњи разарач у брази добио је седам погодака и нестало у експлозији. Британска флота је целе ноћи спасавала унесрећене италијанске морнаре, вадећи их из воде огромним мрежама као сарделе.

Пред зору британска флота је напустила рта Матапан као победник највеће битке у Средоземљу.

Да би пораз италијанске ескадре био још већи, треба рећи да је сва ова борба и јуриш торпедних чамаца, почев од паљења рефлектора до победе, трајала само три минута. Истрага која је наређена у италијанском адмиралитету поводом ове катастрофе, никад није била завршена.

Потера за адмиралским бродом

Британски адмирал Кенингем упорно је неколико ноћи трагао за „Виторио Венетом“ који је за длаку измицао торпедном јуришу, иако то ни сам адмирал Јакино није знао. Наређење адмирала Кенингема да „Виторио Венето“ мора бити потопљен и ове ноћи било је на снази. Торпедни чамци су у пуној борбеној приправности чекали наређење за престојивање и јуришни поредак.

Све посаде британске флоте, иако готово исцрпљене од силних потера, непрекидно су се налазиле на својим борбеним местима. Требао је да „Виторио Венето“ доживи крај, само да би се једном морнари већ одморили од ове бесомучне трке. Били су спремни да га гоне све до италијанске луке. Адмирал Јакино је могао да рачуна само на ратну срећу која га је стварно и ове ноћи пратила.

Око 19.30 часова, 28. марта, дежурни телеграфиста на „Виторио Венето“ ухватио је радио-депешу у којој крстарица „Зара“ пита крстарицу „Пола“ где се налази. Јакино је одмах затражио да му се достави и одговор крстарице „Пола“.

— Зар „Пола“ није у борби кој брази? — зачуђено је у-

ПРИЈАТНО!

Све животиње на нашем цртежу веома су глатке и све се оне радују својим омиљеним посланицама послуженим на округлом тањиру. Мо-

жете ли да погодите које је јело намењено којој животињи. Задатак није тежак и зато вам не дајемо решење.

уколико се чешће имају кијавице — и до срчаних обољења.

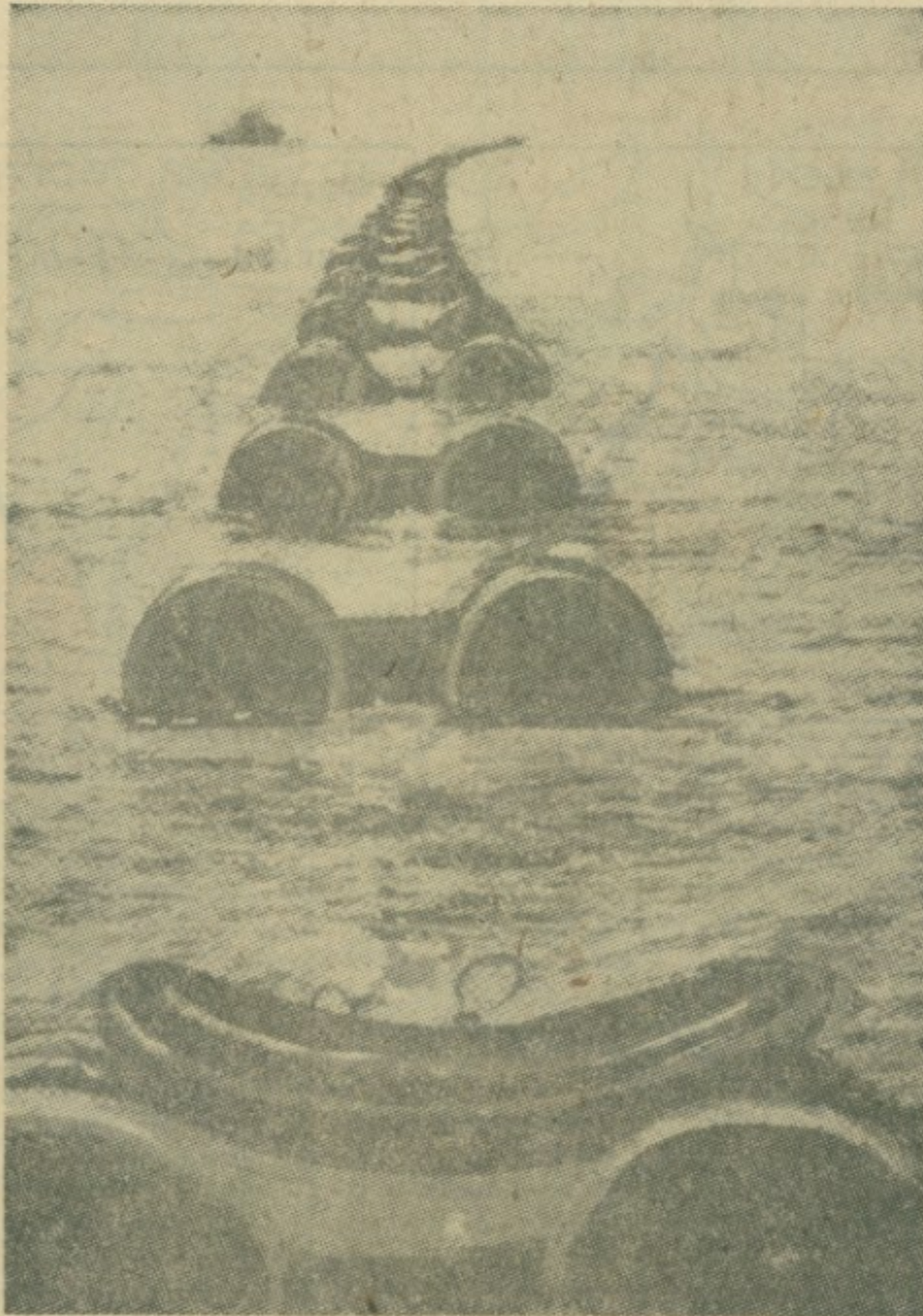
НОВЧАНИЦЕ ЗА СЛЕПЕ

У Шведској су у оптицају новчанице од 5, 10, 50 и 100 круна које су све исте величине, а разликују се само по боји и штампи. Државна банка по чијем су налогу новчанице штампане није мислила на то да њих не могу да разликују слепе особе.

Недавно се Савез слепих у Шведској писмено обратио својој влади с молбом да ове новчанице штампа у различитим величинама јер их, овакве какве су сад, слепи уопште не могу користити. Влада је признала оправданост ове молбе и одлучила да новчанице повуче из оптицаја и замени их новим, различитих величина.

КИЈАВИЦА ИСЦРПЉУЈЕ

Запушен нос доноси обољење срца — тврди један професор са Универзитета у Чикагу. Мерења притиска, извршена помоћу једног манометра у унутрашности носних шупљина, показују да циркулација ваздуха представља значајан рад за организам. А кад је нос запуштен потребан је двоструко већи напор срца и плућа, што доводи —

Инсталације за уисавање гасова

У немачком пограничном граду Констанци недавно је на царинарници монтирано осам огромних цилиндара који помоћу електричних мотора уисавају гасове из возила док стоје на граници због прегледа. Уколико овај покушај са цилиндрима успе поставиће се и на другим царинарницама да би се олакшао ионако тежак рад цариника.

Бешумна

У Лос Анђелосу је недавно направљена нова машина за сечење челика и ломљење плоча од армираног бетона. Главно својство ове машине је што приликом рада не ствара ни најмањи шум.

КАЗНА ЗА БЕЗДУШНОСТ

Норвешки рибар Олаф Нергсен споречкао се пре извесног времена са својом женом. Сукоб се није ограничио само на речи. Страховито љут, Олаф је зграбио из корпе велику јегуљу и њоме је неколико пута ударио своју — како је касније рекао судији — „језичаву жену“. Ударци су били толико јаки да су суседи морали да јој притекну у помоћ. Олаф је због тога доспео пред суд. Ништа му није помогло што је тврдио да је био љут, нервозан и уморан јер се тек вратио из риболова. Судија га је осудио на 100 круна глобе због — мучења животиње, јер је јегуља у време сукоба била још жива.

ЈАПАН: ШТО БРЖЕ

Велики јапански дневници имају највеће тираже на свету и да би што пре доставили својим читаоцима омиљене новине они користе авионе, као што чини и лист Јомиури Шимбун, који их има шест. Други лист Маиничи Шимбун служи се голубовима. Има 150 крилатих помагача нарочито корисних за време земљотреса и доплава тако честих у Јапану.

ПИШТОЉ — А НИЈЕ ТО

У Ланкаширу у Енглеској, полицајци однедавно носе нове радио-одашљаче — пријемнике у величини пиштоља а тешке једва килограм.

ШТА ЈЕ ОВО?

Совјетски стручњаци су преко Каспијског мора поставили близнаца плиновод се од држава на одређеној дубини. Потрошача. Помоћу пловача — близнаца плиновод се од држава на одређеној дубини. гас одашиљу од бушотина до

САМО БЕЗ ПОТПЕТИЦА

Један научник из Оклахоме је израчунао да је притисак

који врши једна таква потпетица на један квадратни сантиметар површине раван притиску једне словеске ноге. Примедба америчког социолога Венса Пакарда о штетности шиљатих потпетица на под, а нарочито паркет, „узбудила“ је и Французе који ће ускоро због тога на свим својим музејима истаћи обавештење: „Забрањен улаз же нама са високим потпетицама“.

ПИШТОЉ — А НИЈЕ ТО

У Ланкаширу у Енглеској, полицајци однедавно носе нове радио-одашљаче — пријемнике у величини пиштоља а тешке једва килограм.

БЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ

И ово се дешава. На слици је приказан човек који је играо пре него што су га обесили. Наиме, неки Доналд Мекеј изјавио је пред извршење смртне казне вешањем да му је последња жеља да одигра једну шкотску игру. То је било 26. маја 1738. године у месту Дорноч, у Шкотској. Удовољено је његовој последњој жељи, па је позван један гајдаш да свира код вешала. Мекеј је изјавио да још никада није играо и да не може да се помири са помишљу да оде у смрт, а да пре тога није бар једном заиграо.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) град у Енглеској, 7) папагај, 8) место на Јадрану, 10) прилог, 12) личност из Дизнијевих стрипова, 13) једна електрода, 15) једна правна установа, 16) јединица за силу у систему мера, 17) иницијали интерпретаторке за бавне музике, 19) хемијски знак за радијум, 20) наша река, 22) планински венац у Европи, 24) планина у Бугарској, 26) један месец у години, 27) земља у југозападном делу Арабије, 28) рудник у Босни, 30) хемијски знак за калај, 31) коњ, 32) индустријска област у Западној Европи, 34) врста поврћа, 35) град у Италији, 38) пољопривредна алатка, 40) врста тканине, 41) планина у Бугарској, 42) птица грабљивица, 43) добитак, 44) узвик.

Усправно: име и презиме нашег књижевника („Покојник“), 2) хемијски елемент, 3) два слова, 4) изразити представник врсте, 5) врста жита, 6) примана у држављанство, 7) град у Румунији, 8) прилог за време, 11) предлог, 14) град у Француској, 18) врста рибе, 20) женско име, 21) острво на Јадрану, 22) део коњске опреме, 23) предметак у словеницима, 25) мера за површину, 29) грчко слово, 30) водопад, 32) страна света, 33) птица селица, 35) збирка песама Васка Попе, 37) истурени део копна у води, 39) дубока вода.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА
Водоравно: 1) Сук, 4) Спа, 7) врат, 8) голф, 11) Емира, 12) Сар,

1	2	3	4	5	6
7			8		9
10		11		12	
13			14		15
16			17	18	19
		20		21	
22	23		24		25
26			27		
	28		29		
30		31		32	33
34	35		36	37	
38		39		40	
41				42	
	43			44	

13) Дара, 14) чете, 15) оглед, 17) ча, 19) ерг, 20) Их, 21) Арал, 22) рипс, 23) на, 24) Ист, 26) ри, 27) Ајвал, 28) трка, 31) Љута, 33) ват, 34) окрет, 35) Омич, 37) алир, 38) Ава, 39) Ена.
Усправно: 1) сведочанство, 2) урма, 3) Каиро, 4) Светозар (Глигорин), 5) посед, 6) алат, 8) трагедија, 10) Френк Синатра, 14) чегрталка, 16) лр, 18) ара, 20) Ипр, 25) СВ, 27) актив, 28) зурле, 30) Рама, 32) теин, 36) Ш(анти) А(лекс).

НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ

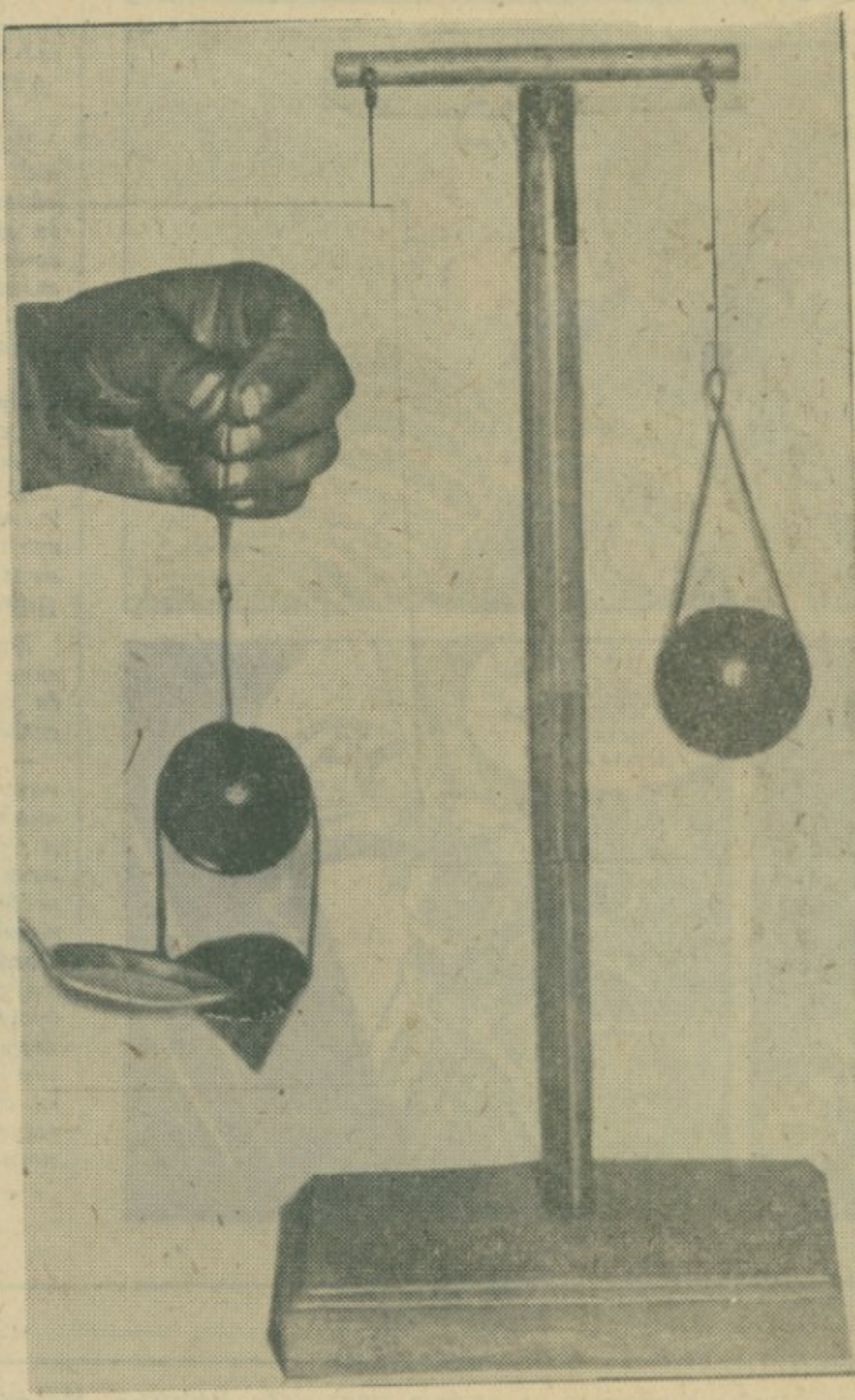
Лифт за мали балон

Овај мали балон диже се увис помоћу песка. Ево како: савини фино провајани песок сипа се у фишек окачен испод левог балона због чега он одмах постаје тежи од балона с десне стране. На два фишека је направљен отвор који се пре него што „уређај“ почне да ради зачепи зрном шибнице. Кад „уређај“ крене, изауче се шибница и песок почне да цури. Што више песка исцури балон постаје лакши од оног другог и почиње да се пење све до врха „уређаја“.

На нашој слици пут балона је дугачак 60 сантиметара а ваш модел може да буде и дужи. Сам „уређај“ начињен је од дрвеног постоља у које се забоду тања летва и на њога стави пречага — такође од дрвета.

У балон — у ствари пинг-понг лонтицу — забодите тању жицу с горње стране и направите закачку кроз коју ћете провући тању канан и пребацити га преко алке на горњој попречној пречаги. Са доње стране причврстите фишек од хартије у који ћете ставити песок.

У балон с десне стране коме сте засекли парче горњег дела забодите жицу — кукицу кроз коју провуците други крај канала и завезите чвор, на пребаците преко закаче на горњој пречаги. Унутра ставите као протуту песку каменчић или олово. Сад нам је остало да „уређај“ ставите у погон.

Јесће ли век чини да...

... 15 ваздушних ком панија које саобраћају у Европи превезле су 1963. године 14,495.000

путника или 8,7 одсто више него у 1962. години.

... на универзитету у Кембриџу основан је 1959. године музеј алфабета. У овој збирци налазе се оригинални натписи на камену и глини, оригинални рукописи на пергаменту, папирусу и сличном. Експонати су скупљени из свих крајева света и потичу из свих историјских епоха.

... ракун (врста медведа) познат је због тога што своју храну пе-

ре у води предњим шапама.

... кад један од родитеља пингвина настрада, онај који је остао не може да нахрани оба младунчета. Тада између птића настаје битка: јачи узима највећи део, а онај слабији остаје празног кљуна.

... корен азијске степске биљке „алхаги камелорум“ допире 20 па и више метара у дубину земљишта.

... аклиматизација, то јест привикавање на климу, у поларним пределима траје за Европ-

љаце и уопште људе из умереног појаса 6 до 7 недеља.

... први пут су истраживачи Антарктика остали да зимују на њему у зиму 1899—1900. године. То је била група од десет људи под вођством Норвешанина Карстена Борхгревинка.

... све до средине 17. века сматрало се да ваздух нема тежине.

... Американци више воле мачке него псе. Последња анкета показује однос од 28 мили-

она за мачке према само 17 милиона паса.

... обичај да се за време спавања или одмарања ставља под главу дрвени трупцац уместо јастука постојао је код многих примитивних племена. Нарочито су то чиниле жене да би сачувале своје компликоване фризури.

... радници запослени у радионицама и фа-

брикама ванилина и ваниле могу да оболе од нарочите болести која се зове ванилизам.

ИХ НАЗВА

Ква-Ква!

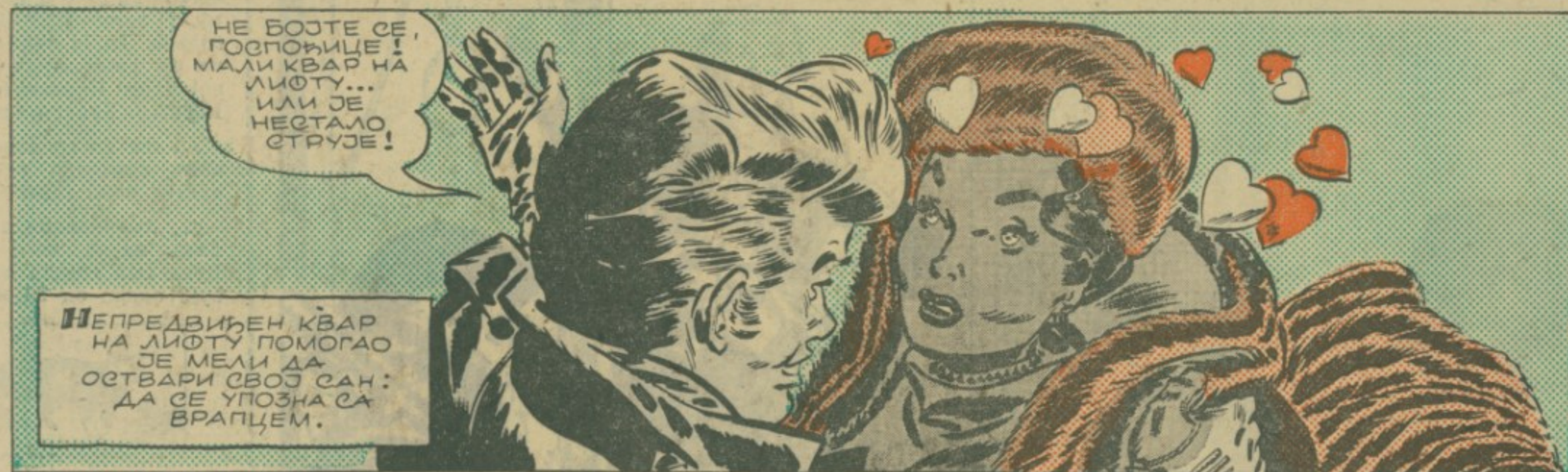
Уређује Паја Патак

А КО ГА ОНДА ТУЧЕ

Гаја стао пред ујка Пају па га пита:
 — Ујка Паја, а шта је то аутодиктат?
 — То је човек који је сам себи учитељ.
 — Гле! — зачуди се Гаја. — А ко га онда туче кад не научи лекцију?
 АЛИ КАД ПРЕСТАНУ ДА ЛАЈУ
 Ујка Паја навео Влају кад је понао, да посети једног свог пријатеља. Када су ушли у дворинте, дочекао их је један насилним лајањем.
 — Ништа се ти не бој, Влајо, овог пса, јер пси који лају ти не уједају! — храбрио је ујка Паја Влају, који се био силно уплашио.
 — Знам, знам, док лају, али шта ће бити када престану да лају! — промуца Влаја.

ЊЕГОВА ФИЛОЗОФИЈА

Хорације је био увек велики филозоф. Тврдио је да се само треба умети снажи.
 — Ето, ја налазим да и математика може бити занимљива наука! — рекао је једном приликом. — Ту могу да се поставе најнеобичнији проблеми. На пример, када број мога телефона поделим са бројем својих година и томе броју додам број година своје жене, па збир поделим са бројем куће у којој станујем, добијем као резултат број крагне коју носим.

Непредвиђен квар на лифту помогао је мели да оствари свој сан: да се упозна са врапцем.

